

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

Bakalárske kombinované štúdium

2010 – 2013

BAKALÁRSKA PRÁCA

Pleváková Iveta

Rozvod a jeho vplyv na maloleté deti

Praha 2013

Vedúci bakalárskej práce:

PhDr. Ernest Kováč

JAN AMOS KOMENSKÝ UNIVERSITY PRAGUE

Bachelor Combined (Part-Time) Studies

2010 – 2013

BACHELOR THESIS

Pleváková Iveta

Divorce and its impact on minor children

Prague 2013

The bachelor thesis work supervisor:

PhDr. Ernest Kováč

Prehlásenie

Prehlasujem, že predložená bakalárska práca je mojím pôvodným autorským dielom, ktorý som vypracovala samostatne. Všetku literatúru a ďalšie zdroje, z ktorých som čerpala, v práci riadne citujem a sú uvedené v zozname použitej literatúry.

Súhlasím s prezenčným sprístupnením svojej práce v univerzitnej knižnici.

V Prahe dňa 10. 3. 2013

Pleváková Iveta

Pod'akovanie

Chcela by som pod'akovať svojmu vedúcemu bakalárskej práce PhDr. Ernestovi Kováčovi za odborné vedenie pri spracovaní mojej bakalárskej práce.

Anotácia:

Bakalárska práca sa zaoberá rozvodovosťou na Slovensku, a aký dopad má rozvod na deti. V súčasnosti je veľa manželstiev, ktoré končia rozvodom. A rozvodom najviac trpia deti. Rozvod prináša mnoho zmien, tak ako u oboch partnerov, tak aj v živote detí. V práci definujeme pojem rodina, typy rodín a jej funkcie. Cieľom práce je zistiť, čo všetko dieťa prežíva počas rozvodového konania, po rozvode svojich rodičov a aké následky môžu vzniknúť. Ďalej sa zameriava na správnu komunikáciu medzi rodičmi a deťmi počas rozvodového obdobia, a ako môžu rodičia pomôcť deťom v takýchto ťažkých situáciách.

Kľúčové pojmy:

Deti, konflikt, problémy, reakcie, rodina, rozvod, terapia.

Annotation:

The Bachelor Thesis herein deals with divorce in Slovakia and the impact divorce has on children. Currently, there exist many marriages that end in divorce. Through divorce children suffer mostly. Any divorce brings many changes in cases of both partners as well as in the lives of children. I define the concept of family, type of family and its functions. The aim of this Thesis consist in finding out what the child is experiencing during the divorce proceedings, after the divorce of its parents, and what consequences may arise. Next, it focuses on good communication between parents and children during the divorce period, and how the parents can help their children in such difficult situations.

Key concepts:

Children, conflict, problems, reaction, family, divorce, therapy.

OBSAH

ÚVOD	9
1 RODINA	11
1.1 Definícia pojmu rodina.....	11
1.2 Funkcie rodiny.....	13
1.3 Typy rodín	16
2 ROZVOD	21
2.1 Rozvodovosť na SR.....	21
2.1.1 Ako možno znížiť rozvodovosť	23
2.2 Príčiny	24
2.3 Ako predísť rozvodu.....	29
2.4 Terapia.....	30
2.5 Rozvod z právnického hľadiska	30
2.5.1 Návrh na rozvod	32
2.5.2 Dĺžka konania rozvodu.....	32
2.5.3 Zverenie dieťaťa do výchovy	32
2.5.4 Výživné	34
3 DETI A ROZVOD	35
3.1 Ako oznámiť deťom rozvod	36
3.1.1 Kedy povedať deťom o rozvode.....	36
3.1.2 Kto má povedať deťom o rozvode	37
3.1.3 Ako povedať deťom o rozvode	37
3.1.4 Prečo deťom povedať o rozvode	38
3.1.5 Čo povedať deťom o rozvode.....	38
3.2 Deti po rozvode	40

3.3 Vzniknuté problémy rodičov a detí	42
3.3.1 Zverovanie detí.....	42
3.3.2 Zneužívanie detí v rodičovskom konflikte.....	42
3.3.3 Peniaze.....	43
3.3.4 Rodič a jeho nová známosť	43
3.3.5 Syndróm zavrhnutého rodiča.....	44
3.4 Reakcie detí	45
3.4.1 Podľa veku.....	46
3.4.2 Podľa pohlavia.....	49
3.5 Vzťah detí k ostatným	49
3.5.1 Vzťah k rovesníkom	50
3.5.2 Vzťah k škole	50
3.5.3 Vzťah k starým rodičom a príbuzným.....	50
3.6 Pomoc deťom	51
ZÁVER	53
ZOZNAM POUŽITEJ LITERETÚRY	56
ZOZNAM TABULIEK A GRAFOV	60
ZOZNAM PRÍLOH	61

ÚVOD

*„Náš nejzákladnější instinkt , není o přežití, ale o rodině.
Většina z nás by dala svůj vlastní život za přežití člena rodiny,
přesto vedeme až příliš často, náš každodenní život,
jako bychom považovali svoji rodinu za samozřejmost.“*

Paul Pearshall¹

Pearshall chcel týmto citátom možno povedať, aby sme si svoju rodinu viac vážili, ctili a milovali, lebo nie každý môže povedať, že žije v úplnej a harmonickej rodine. Tí, ktorí majú takúto rodinu ju mnohokrát pokladajú za samozrejmosť, no nikdy neviete, kedy ju môžete stratiť. Veľa ľudí na to často zabúda a to je chyba.

V súčasnosti sa nielen na Slovensku, ale i na celom svete stretávame s najrôznejšími problémami, ktoré sa bohužiaľ týkajú i detí. Nie každá rodina je harmonická a plná lásky. V mnohých rodinách sa vyskytujú rôzne konflikty, s ktorými nie každý je schopný sa vyrovnáť a spoločne ako rodina ich prekonať. Často nevedia, ako vzniknutý problém riešiť, a preto si mnohokrát vyberú tú najľahšiu cestu a dospejú k jedinému riešeniu, a tým je rozvod. Potom nasleduje rozpad rodiny, ktorý je bolestivý nielen pre manželov, ale zasahuje najmä deti. Najhorší zážitok, aký môže dieťa zažiť je, že príde o rodiča. Deti by sa mali hrať a tešiť zo života a nie prežívať náročné obdobie, ktoré sa týka rozvodu jeho rodičov. Preto som sa rozhodla písať bakalársku prácu na tému rozvod a jeho vplyv na maloleté deti. Rozvod je v dnešnej dobe aktuálnym problémom, ktorý sa stáva čoraz bežnejším. Rozvod je veľmi bolestivý a prekonať ho je ťažké pre každého člena rodiny. Je veľmi smutné sa pozeráť na rodinu, ktorá sa rozpadá mnohokrát z banálnych príčin alebo z jednoduchých maličkostí a manželia sa ani nepokúsia o záchranu ich manželstva.

---

¹ Citáty o rodine. [online]. [cit.2013-02-27]

V tejto práci sa budeme venovať rozvodu, jeho príčinám, aké sú následky rozvodu i rozvodu z právnického hľadiska a hlavne, ako rozvod ovplyvňuje deti. Hlavným cieľom je zamyslieť sa nad tým, čo všetko dieťa počas rozvodu prežíva, aké to má dôsledky, a ako sa zmení jeho život po rozvode rodičov.

Práca je teoretického charakteru a pozostáva z troch kapitol. V prvej kapitole uvádzame definície rodiny od rôznych autorov, aké poznáme funkcie a typy rodiny.

Druhá kapitola je zameraná na tému rozvod. Aká je rozvodovosť na Slovensku a iných krajinách, príčiny rozvodu, ako rozvodu predísť a nazreli sme na rozvod i z hľadiska právnického.

V tretej kapitole, čiže poslednej sa zaoberáme, aký dopad má rozvod na deti, ako ho prežívajú podľa pohlavia a veku, ako správne prekonať obdobie rozvodu. Tiež sa zaoberáme tým, ako sa zmení vzťah dieťaťa a rodičov po rozvode, a ako pomôcť dieťaťu prekonať toto nešťastné obdobie.

1 RODINA

Rodina má pre každého z nás veľmi veľký význam. Keď máme rodinu, máme to najdôležitejšie a najvzácnejšie, čo človek môže mať. Rodinu tvorí hlavne matka, otec a deti. V každej rodine sú vytvorené určité zvyky, tradície a rituáli, ktoré všetci členovia dodržiajú. Rodina tvorí domov a domov je miesto, kde sa človek vždy rád vracia. Je to miesto, kde máme pocit bezpečia, istoty, lásky, kde spoločne prežívame radosť aj bolesť, úspechy i sklamania a hlavne je to miesto, kde sa vytvára a formuje naša osobnosť. Najmä od rodiny závisí, čo z dieťaťa vyrastie, a ako sa správa, lebo práve rodina a rodinné prostredie v ktorom dieťa vyrastá pôsobí na vývoj dieťaťa. Nie každý však môže povedať, že vyrastal v úplnej a dokonalej rodine. Niektorí o svoju rodinu prišiel, iným sa rozpadla a tí ďalší svoju rodinu ani nepoznali a celé svoje detstvo vyrastali v detských domoch.

Každého životným snom je založiť si rodinu. Rodinu s veľkým domom, záhradou a krásnymi deťmi. Rodinu, kde sú všetci šťastní a hlavne všetci spolu. Myslím, že šťastná rodina je snom každého človeka. Každý jeden, kto vstupuje do manželstva verí, že bude mať šťastnú a harmonickú rodinu.

1.1 Definícia pojmu rodina

Každému komu by sme položili otázku: „Čo je rodina?“ tak by sme sa asi stretli s mnohými zaujímavými a taktiež s rozdielnymi odpoveďami. Tak je to i v knihách autorov, ktorí definujú pojem rodina. Rodinu definuje mnoho autorov s rôznymi i podobnými názormi. Definícií je množstvo, preto uvádzame pár z nich. Rodinu možno definovať z rôznych hľadísk, z hľadiska právneho, psychologického, pedagogického, sociologického i filozofického.

Višňovský a Kačáni (2002) uvádzajú definíciu od Augusta Comte, ktorý rodinu prirovnáva k spojovaciemu mostíku medzi jednotlivcom a spoločnosťou.

Bauman charakterizuje rodinu nasledovnými znakmi (Višňovský, Kačáni, 2002):

- rodina je spoločensky schválenou formou stáleho spolužitia,
- rodina sa skladá z osôb navzájom spojených zväzkami krvi, manželstvom alebo adopcie,
- členovia rodiny bývajú obyčajne pod jednou strechou,
- členovia rodiny spolupracujú medzi sebou v rámci spoločensky uznávanej deľby úloh, pričom jednou z najdôležitejších je výchova a výživa detí,
- členov rodiny možno určiť spoločensky uznanou metódou príbuzenstva a pôvodu.

Zákon o rodine (č. 36/2005 Z.z.) hovorí, že rodina je ako východisková jednotka spoločenskej hierarchie i štátu, ktorá je založená výhradne na manželstve, do ktorého manžel aj manželka vstupujú dobrovoľne a majú rovnaké postavenie v právach aj povinnostiach. Základnou charakteristikou manželstva je otvorenosť voči rodičovstvu.

Možný charakterizuje rodinu v širšom i užšom zmysle. V širšom ponímaní je rodina tzv. rozšírená rodina zložená zo spriaznených osôb (rodina, príbuzenstvo), čiže veľká sociálna skupina, ktorá pozostáva z niekoľkých generácií. V užšom zmysle ju definuje ako malú skupinu, ktorú tvoria rodičia a deti žijúci pod jednou strechou. (Kasanová,2008)

Kasanová (2008,s.48) uvádza Strieženeca, ktorý rodinu charakterizuje ako: „najdôležitejšiu sociálnu skupinu, ktorá je ekonomickou a sociálnou bunkou spoločnosti s viacerými úlohami. Jej hlavnou úlohou je reprodukcia trvania a výchova resp. socializácia potomstva.”

„Kromě toho že je rodina biologicky významná pro udržení lidstva, je také základní jednotkou každé lidské společnosti. Reprodukují člověka nejen jako živočicha, zprostředkují mu vrstvení do jeho kultury a společnosti. Rodina krom toho propojuje generace, vytváří mezi nimi komunitu a pouta solidarity. Rodina krom toho propojuje generace, vytváří mezi nimi kontinuitu a pouta solidarity”. (Matoušek,1997,s.9)

Pre mnohých z nás je rodina skupinou, v ktorej zažívame naše najsilnejšie pocity lásky a nenávisti a v ktorej sa tešíme nášmu najhlbšiemu uspokojeniu a trpíme najbolestivejšími sklamaniami. Členovia rodiny sú spolu obvykle viazaní intenzívnymi a dlhodobými väzbami minulých skúseností, sociálnymi rolami, vzájomnou podporou, potrebami a očakávaniami. Neustále pôsobia faktory, ktoré majú udržať rodinný systém v rovnováhe a chrániť pred príliš závažnými alebo prudkými zmenami. (Ritvo,Glick,2002)

Rodinu ako prirodzenú skupinu spolužitia opisuje J. Manniová, ktorá tvrdí, že rodina musí plniť svoje poslanie a to predovšetkým zveľaďovaním jej členov tak, aby v nej každý našiel svoju osobnú identitu a cítil spoluzodpovednosť za svoje konanie. (Kasanová,2008)

Levická cituje Vargaša, ktorý uvádza: „Rodina je prirodzené spoločenstvo rodičov a detí. Je tajomstvom lásky: manželskej, materinskej, otcovskej, detskej, bratskej, starých rodičov a vnúchat, vnúchat k starým rodičom. Táto láska stmeluje rodinu.“ (Levická,2007,s.81)

1.2 Funkcie rodiny

Každá rodina pre správny rozvoj musí spĺňať určité funkcie. Kasanová (2008,s.63) uvádza Gogovú a jej názor na funkcie: „Každá z funkcií rodiny uspokojuje určitú potrebu alebo skupinu potrieb jej členov alebo celej spoločnosti.“

Levická zaraďuje medzi základné funkcie rodiny (Levická,2004):

- 1. Biologicko-reprodukčná**
- 2. Ekonomická**
- 3. Výchovná**
- 4. Emocionálna a psychohygienická**
- 5. Ochranná**
- 6. Socializačná**

1. Biologicko-reprodukčná

Višňovský a Kačáni (2002) zaraďujú biologickú funkciu k tým najdôležitejším. Prejavuje sa i v reprodukčnej funkcii, ktorá zabezpečuje pokračovanie rodu vo vzájomných erotických vzťahov medzi manželmi, ktoré úzko súvisia s emocionálnymi. Reprodukčná funkcia je ovplyvňovaná týmito podmienkami spoločnosti: ekonomický rozvoj, starostlivosť o bytovú politiku, o mladé rodiny ovplyvnia úroveň reprodukcie a populačnú politiku štátu.

Špaňhelová (2010,s.12) biologicko-reprodukčnú funkciu charakterizuje stručne: „rodiče majú funkciu plodiť deti.“

Hroncová, Hudecová, Matulayová (2000) uvádzajú, že rodina je sociálna skupina, ktorá je založená na biologickom základe. Rodením členov spoločnosti a odovzdávaním biologických vlastností zaisťuje biologické trvanie spoločnosti. Tak ako Višňovský a Kačáni, aj tieto autorky zaraďujú biologicko – reprodukčnú funkciu k najdôležitejším funkciám a spočíva:

- v reprodukčnej funkcii, vďaka ktorej sa zabezpečuje pokračovanie rodu a sociálne prežitie spoločnosti, lebo rozmnožuje jej tvorivé a produktívne sily,
- v erotických vzťahoch medzi manželmi, ktoré sú silným činiteľom manželstva a rodiny

1. Ekonomická

Rodinu môžeme vnímať ako prvok ekonomického systému spoločnosti alebo ako autonómny systém. (Levická,2004).

Ekonomicko-zabezpečovacia rodina sa stará o to, aby deti boli ekonomicky zabezpečené. Táto funkcia by nikdy nemala prevyšovať a zatieňovať funkciu emocionálnu. Z hľadiska psychického, je to veľmi dôležité pre ďalší zdravý rast dieťaťa. (Špaňhelová,2010)

Podľa Višňovského a Kačániho (2002) sa ekonomická funkcia mení so zmenami v spoločnosti. Táto funkcia súvisí so zabezpečovaním každodenného chodu domácnosti a s uspokojovaním základných biologických potrieb.

2. Výchovná

Kominarec et al. uvádzajú, že výchovnú funkciu ovplyvňuje viac činiteľov a medzi tie najdôležitejšie patria demografické, ekonomické a kultúrne. Do demografických sa zaraďuje veľkosť rodiny, vek rodičov pri uzatváraní manželstva, rozvodovosť a zamestnanosť rodičov. Medzi ekonomické podmienky patrí finančné zabezpečenie na uspokojovanie potrieb všetkých členov rodiny. Je potrebné vytvoriť podmienky na učenie, oddych, zábavu, stravovanie, ošatenie a pod. Vzdelanie, kultúra, vybavenie rodín informačnými prostriedkami, využívanie voľného času a iné predstavujú kultúrne podmienky. (Kasanová,2008)

Výchovná funkcia má veľký význam pre jednotlivca. Dieťa sa v rodine naučí najzákladnejšie ľudské činnosti a vlastnosti: chôdzu, reč, spoločensko-kultúrne, hygienické a mravné pravidlá, návyky a zvyky. Najskôr pozoruje, a potom napodobňuje modely správania od rodičov a blízkych. Súčasťou výchovy v rodine sú roly partnerov vo výchove, ktoré majú nezastupiteľné miesto vo výchove dieťaťa. (Višňovský,2007)

3. Emocionálna a psychohygienická

Emocionálna a psychohygienická funkcia je založená na emočných vzťahov v rodine. Pre zdravý psychický a fyzický vývoj detí je táto funkcia najdôležitejšia a nenahraditeľná. (Levická,2004).

Psychohygienická a emocionálna funkcia podľa Višňovského a Kačániho (2002,s.199) „dáva pocit stability, bezpečnosti, citovej rovnováhy. Prejavuje sa v úrovni citov, pochopenia, uznania. Pri plnení tejto funkcie sú dôležité citové väzby, vzťahy medzi rodičmi a deťmi, ale aj súrodencam.“

Špaňhelová (2010) opisuje emocionálnu funkciu ako emocionálne zabezpečovanie dieťaťa, zdieľať s ním pocity, pomáhať mu o nich hovoriť a dávať ich najavo.

4. Ochranná

Ochranná funkcia zabezpečuje zvládanie nepohody a ochranu pred nebezpečenstvom vonkajšieho sveta. Rodina dokáže svojich členov ochrániť, ak rodina predstavuje dostatočne stabilné prostredie a pomáha alebo učí svojich

členov rodiny zvládať rizikové životné situácie, ktoré im v živote hrozia.
(Gabura,2006)

5. Socializačná

Socializačná funkcia v rodine má za úlohu pripraviť dieťa na začlenenie sa do spoločnosti. Spoločnosť očakáva, že bude mostom, ktorým deti prejdú do spoločnosti dospelých. (Višňovský,Kačáni,2002)

Špaňhelová (2010,s.12) opisuje socializačne výchovnú funkciu, že znamená: „vychovávať deti k tomu, aby si byly jisté v prostredí, kde se pohybují, uměly si zdůvodnit různé jevy v životě, dovedly se připravit na své fungování mezi jinými dětmi a ve společnosti druhých dospělých”.

Kasanová (2008) uvádza Gaburu, ktorý tvrdí, že členovia rodiny sa môžu harmonicky rozvíjať, ak rodina plní všetky základné funkcie. Tento stav sa nazýva homeostáza – rovnováha potrieb a ich uspokojovania. V takýchto rodinách nevznikajú problémy s komunikáciou, navzájom si pomáhajú a rešpektujú sa.

1.3 Typy rodín

Rodiny môžeme rozdeliť do rôznych skupín. Existujú rôzne typológie rodín.

Základné členenie rodín je na **úplnú** a **neúplnú** rodinu. Podľa Rusnákovej (2007) je **úplná rodina** taká, v ktorej žijú obaja rodičia, ktorí spoločne vychovávajú svoje deti tak, aby ich žiadna ťažká životná situácia nenarušila ani psychicky ani sociálne. Deti preberajú od svojich rodičov užitočné sociálne vzory správania, normy, hodnoty a postoje, ktoré sú ich bohatstvom a základom do ďalšieho životného smerovania.

Podľa Kasánovej (2008) Bakašová rozdeľuje úplnú rodinu na:

Harmonickú: ktorá uspokojuje všetky potreby členov rodiny

Konsolidovanú: plnenie niektorých funkcií je oslabené, ale neprichádza k vážnym poruchám

Disharmonickú: vyskytuje sa tu konflikt, napätá atmosféra, alkoholizmus, nezáujem, kruté zaobchádzanie s dieťaťom i medzi partnermi

Doplnenú: jeden z rodičov vstupuje do nového manželského zväzku, do ktorého prináša i dieťa z predchádzajúceho manželstva

Višňovský, Kačáni (2002) opisujú nukleárnu, prirodzenú rodinu ako biologickú rodinu, ktorá je jadrom každej rodinnej sústavy, ktorú tvoria len rodičia a slobodné deti. Každý človek, ktorý si založí rodinu, sa zaraďuje do dvoch nukleárnych rodín:

1. do orientačnej, východiskovej rodine pôvodu, v ktorej je vo funkcii dieťaťa,
2. do reprodukčnej, rozmnožovacej, v ktorej je vo funkcii rodiča

Každá nukleárna rodina obsahuje dva druhy vzťahov:

1. vzťahy filiacie – pokrvné, medzi rodičmi a deťmi
2. vzťahy afinity – manželské

Neúplná rodina je rodina, v ktorej deti vychováva len jeden z rodičov. Takáto rodina vzniká z dôvodu úmrtia jedného z rodičov, ak nebolo uzavreté manželstvo, z dôvodu rozvodu alebo ak rodinu opustí jeden z rodičov a rozhodnutím ženy byť slobodnou matkou s dieťaťom. Rodina sa označuje za nestabilnú a narušenú. Takto narušená rodina môže mať veľký vplyv na psychiku jednotlivých členov rodiny. (Rusnáková,2007)

Podľa Kasánovej (2008) Bakošová rozlišuje neúplnú rodinu nasledovne:

- a) rodina vdovcov
- b) rodina slobodnej
- c) rodina rozvedených rodičov s deťmi
- d) rodina bezdetná

Rodina s jedným rodičom

Je definovaná ako rodina, v ktorej je len jeden rodič kvôli úmrtiu druhého rodiča, rozvodu manželstva, odlúčeniu alebo narodeniu sa mimo manželstva. V prípade rozvodu je druhý biologický rodič k dispozícii a zainteresovaný.

V 90-tich % rodín, je práve žena, ktorá má výhradnú alebo takmer výhradnú zodpovednosť za deti.

Problémy rodiny s jedným rodičom:

- sociálna izolácia a osamelosť dieťaťa
- možné rozpaky z chodenia na rande a žiarlivosť zo strany detí
- požiadavka malých detí na neustálu fyzickú prítomnosť rodiča
- postaranie sa detí o seba samých a plnenie väčšieho podielu zodpovednosti za domácnosť, pretože rodič pracuje
- pocity detí sa líšia od pocitov druhých detí, pretože sú členmi rodiny s jedným rodičom
- menej príležitostí, aby prediskutovali klady a zápory nejakého rozhodnutia a dostali podporu a spätnú väzbu, keď sa rozhodnú
- krízy a zmeny spôsobené predstavením potenciálneho nového partnera alebo druha (Ritvo,Glick,2002)

Gabura (2006) rozdeľuje rodiny podľa autority na **patriarchálnu**, **matriarchálnu** a **egalitárnu**. V patriarchálnej má autoritu muž, žena predstavuje autoritu v matriarchálnej rodine a v egalitárnej sú rozdelené rozhodovacie právomoci, čiže žena má rovnakú autoritu ako muž.

Podľa Kasanovej (2008) v súčasnosti stále prevláda typ patriarchálnej rodiny, matriarchálny typ je zriedkavý a do egalitárneho typu zaraďuje dnešné nukleárne rodiny.

Podľa biodromálnych etáp ľudského života sa rozdeľuje rodina na **orientačnú** a **prokreačnú**. **Orientačná** rodina je rodina, ktorú si človek nevyberá, ale sa do nej narodí a vyrastá v nej. Dieťa získava základné sociálne skúsenosti, ale má vzťah aj k biologickým a psychickým potrebám.

Prokreačnú rodinu si jedinec zakladá vo svojej dospelosti z vlastnej vôle na základe slobodného rozhodnutia a presvedčenia a v ktorej sa mu narodili deti. Väčšina jedincov pri zakladaní svojej rodiny využíva skúsenosti získané z orientačnej rodiny. (Vágnerová,2008)

Z hľadiska funkčnosti Dunovský (et.al.1999) rozdeľuje rodiny na **funkčnú**, **problémovú**, **dysfunkčnú** a **afunkčnú**.

Funkčná rodina - je schopná plniť všetky funkcie. Uspokojuje potreby nielen všetkých členov rodiny, ale taktiež zabezpečuje spokojnosť spoločnosti. Samozrejme, vyskytujú sa v nej aj konflikty, ktoré však rodina konštruktívne vyrieši.

V rodine medzi členmi a rodičmi prevláda dôvera, otvorená komunikácia, sú schopní konštruktívne riešiť konflikty, vzájomné prejavovanie citov, prítulenie, či verbálna podpora. Výsledkom takéhoto správania v rodine je citovo stabilné dieťa, ktoré plne dôveruje rodičom a má pozitívny vzťah k spoločnosti. (Rusnáková,2007)

Problémová rodina – vyskytujú sa v nej zložitejšie problémy, ktoré však vážnejšie neohrozujú stabilitu rodiny a ani vývoj dieťaťa. Rodina je zvyčajne schopná riešiť problémy sama, vlastnými silami alebo niekedy aj s pomocou druhých.

Dysfunkčná rodina – charakterizuje sa ako rodina s vážnymi problémami, ktoré ovplyvňujú všetkých členov rodiny. Negatívne vplýva na dospelých členov rodiny, ale i vývoj detí. Rodina nie je schopná riešiť konflikty, preto potrebuje dlhodobú pomoc od odborníkov.

Višňovský a Kačáni (2002) ďalej dysfunkčnú rodinu členia na:

Nezrelá rodina: mladá rodina nedostatočne pripravená na plnenie rodičovských funkcií

Preťažená rodina: preťažená v oblastiach narodenia ďalšieho dieťaťa, ekonomickými či bytovými konfliktami atď.

Ambiciózna rodina: v tejto rodine je dôležitý úspech detí v škole, rodičov v zamestnaní, ale aj materiálne vybavenie rodiny

Perfekcionistická rodina: žiada od svojich detí vysoké požiadavky, ktoré sú často v rozpore so schopnosťami detí

Autoritárska rodina: rodičia vyžadujú poslušnosť a používajú tresty ako pozitívnu výchovu

Rozmaznávajúca (protekcionská) rodina: dieťaťu chce vždy vyhovieť, rodičia sa mu podriaďujú a často vystupujú na ochranu dieťaťa

Afunkčná rodina – rodina, ktorá nedokáže plniť základné úlohy a funkcie. Môžeme ju nazvať aj ako nefunkčná rodina. Je vážne ohrození vývoj a zdravie

detí, preto dochádza k odobratiu detí. Pre sociálneho pracovníka je práca s afunkčnou rodinou veľmi náročná. (Dunovský et. al.,1999)

2 ROZVOD

Manželstvo sa začína aj končí jedným a tým istým slovom „ÁNO“. Áno, beriem si ťa. Áno, chcem sa rozviesť. Väčšina párov vstupuje do manželstva s predstavou, že zostanú spolu po celý život, až kým ich smrť nerozdelí. Lenže s takýmto šťastným koncom sa mnohokrát stretávame už len v romantických filmoch či rozprávkach. Hádky, stresy, bolesť, smútok, hnev a mnoho iných negatívnych pocitov súvisí s rozvodom. Rozvod je rastúci problém. Pod kontrolou je iba v krajinách, kde sa obmedzuje zákonom. Rozvod je veľmi bolestivý, stresujúci, zanecháva mnohé následky a rozvodom vznikajú nové problémy. Rozvod je veľká zmena v živote každého partnera, no nie jednoduchá. Nezmení sa život len manželom, ale hlavne ich deťom.

Teyber (2007,s.8) opisuje rozvod ako: „ ohraničená a konečná udalosť, ktorá sa uzaviera úderom soudcovského kladívka.“ Každá matka, otec i dieťa sú vystavení pocitom viny a hnevu, zlyhaniu a strachu, smútku a prehry a iným faktorom.

Podľa Gardnera (1991) sa rozvedený človek ťažšie dostáva do verejných funkcií. Ľudia sa na neho pozerajú, ako na človeka neúspešného, menejcenného a neraz i nemorálneho. Preto sa snažia utajiť svoj stav, pretože i oni samí pokladajú rozvod za škvrnu na svojej dobrej povesti. Gardner (1991,s.55) však tvrdí: „Za rozvod sa netreba hanbiť! O rozvode možno a treba hovoriť, a to vo vhodnom čase, na vhodnom mieste a vhodným spôsobom.“

2.1 Rozvodovosť na SR

Rozvodovosť sa od šesťdesiatich rokoch minulého storočia stále zvyšuje. Každé druhé manželstvo končí rozvodom, väčšinou počas prvých desiatich rokov. Očakáva sa, že táto úroveň rozvodovosti bude pokračovať, no demografi predpovedajú, že okolo 50% detí bude žiť len s jedným rodičom a to pravdepodobne s matkou. Väčšina rozvedených znova vstúpi do manželstva,

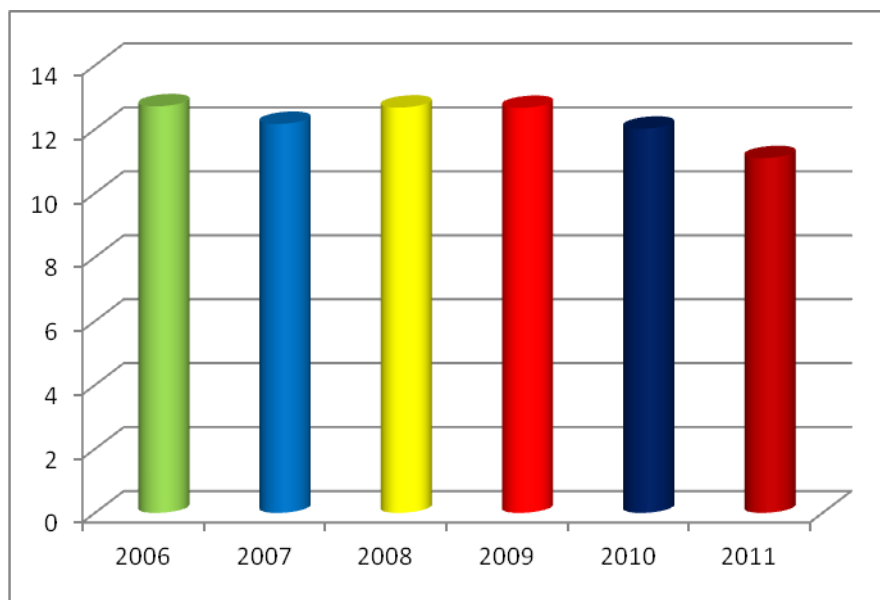
no 60% novo vzniknutých manželstiev však opäť skončí rozvodom. Menšina z nich ďalší zväzok odmieta. (Teyber,2007)

Tamášová (2007) tvrdí, že častejšie žiadajú o rozvod ženy než muži. To znamená, že stúpa počet rodín, kde hlavou rodiny sa stáva žena. Rozvodovosť sa počas rokov 1981-1990 vo vyspelých krajinách zvýšila o 140% a odlúčenie o 120%. Najväčšia rozvodovosť je v krajinách ako sú Litva, Estónsko a Česká republika. Najnižšia miera rozvodovosti je v Taliansku a Grécku.

V roku 2011 na okresné súde v Slovenskej republike došlo spolu 14 957 návrhov na rozvod. Je to o 15 návrhov menej ako v predošlom roku 2010. Súde rozviedli 11 102 manželstiev. Z toho bolo 7 012 manželstiev s maloletými deťmi.

V roku 2010 sa zamietlo 50 návrhov na rozvod manželstva a v roku 2011 súde zamietli 30 návrhov. Najčastejším dôvodom zamietnutia bol záujem maloletých detí (46,7%), krátkodobé nezávažné narušenie manželstva (13,3%), ľahkomyselný pomer k manželstvu (10,0%) a iné dôvody (30%).

Graf 1: Vývoj rozvodovosti - počet rozvedených manželstiev (v tis) od r. 2006

Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011
SR	12,72	12,17	12,68	12,67	12,02	11,10

Zdroj : Úrad v Považskej Bystrici

Na základe tohto grafu môžeme vidieť, že od roku 2006, kedy bolo najviac rozvedených manželstiev za posledných pár rokov, tak rozvodovosť na Slovensku nie je ustálená. Preto sa nedá s presnosťou povedať, či rozvodovosť stúpa, alebo klesá. Ako vidíme na grafe od roku 2010 rozvodovosť mierne klesla.

2.1.1 Ako možno znížiť rozvodovosť

Gardner (1991,s.210) tvrdí: „ Kto chce pochopiť, prečo sa ľudia rozvádajú, mal by skúmať príčiny, pre ktoré sa berú.” Hlavným dôvodom uzavretím manželstva je láska medzi dvoma ľuďmi. Bohužiaľ, láska nie je jediným dôvodom sobášu. Medzi ďalšie dôvody patrí napríklad skoré tehotenstvo, ktoré sa vyskytuje zväčša u mladých ľudí. Ďalším dôvodom môže byť pocit samoty v staršom veku. Jedinec sa obáva, že už nikdy nenájde ozajstnú lásku. Vyskytujú sa i také prípady, kedy jediným dôvodom na svadbu sú peniaze. Napríklad, mnohokrát je to žena, ktorá sa vydá za bohatého muža, ktorého vôbec nemiluje, ale zbožňuje jeho peniaze. Existujú i takéto dôvody na uzavretie manželstva, a preto je možné, že toto manželstvo ani dlho nevydrží.

Gardner (1991) tvrdí, že existuje veľa možností, ako zvrátiť stúpajúci trend rozvodovosti. Prvou možnosťou je, neuzatvárať manželstvo z povinnosti ako napríklad z dôvodu neplánovaného otehotnenia. V dnešnej dobe, je tento dôvod veľmi častý. Môže sa tým predísť narodeniu nemanželských detí, ale nemusí sa tým predísť pomýlenému manželstvu. Toto manželstvo je väčšinou veľkým „omylom”, ktoré končí rozvodom.

K zníženiu rozvodovosti by mohla prispieť aj škola a to tým, že zavedie povinný predmet rodinná výchova. Výchova k manželstvu a rodičovstvu je pre mladého človeka mimoriadne dôležitá. Týmto pochopia, faloš reklamných sloganov, celoživotného šťastia v romantickej láske a že všetko končí „happy endom”.

Zavedenie „čakacej doby” medzi požiadanim o uzavretie manželstva a sobášom by mohla znížiť rozvodovosť. Kedysi sa ľudia na manželstvo psychicky pripravovali, dnes sa bezhlavo vrhajú do sobáša. „Čakacia doba” by

nebola povinná pre tých, ktorí už spolu dlhší čas žijú alebo vtedy, keď je žena tehotná.

Rozvodovosť môže znížiť všetko, čo môže odradiť dospelých od uzavretia manželstva. Veľký vplyv majú aj rodičia tým, že ich upozornia na všetky negatíva, ktoré ich môžu postihnúť. (Gardner,1991)

2.2 Príčiny

V súčasnosti manželstvá uzatvára na Slovensku čoraz menej ľudí a vzhľadom na to je zvláštne, že je čoraz viac rozvodov. Žiadne manželstvo však neskončí len tak bezdôvodne. Každé jedno, ktoré končí rozvodom má dôvod na tento závažný krok. Dôvodov na rozvod býva mnoho. Patrí sem manželská nevera, žiarlivosť, partnerské a rodinné násilie, zlyhanie komunikácie, problémy s autoritou, ľahostajnosť, neúcta, ochladnutie citov, sexuálne poruchy, závislosť na návykových látkach či dokonca aj peniaze. Toto sú najčastejšie príčiny, prečo dochádza k rozvodu. V nasledujúcom texte popíšeme pár z nich podrobnejšie.

1. Manželská nevera

Rodičia sa niekedy hanbia za dôvody, ktoré ich vedú k rozvodu. Je prirodzené, že najväčšie problémy im robí odhalenie mimomanželského vzťahu. (Gardner,1991)

Nevera je porušením manželského sľubu, ktorý zaväzuje muža a ženu, aby patrili výhradne jeden druhému. Je jedným z častých dôvodov, prečo sa jeden z partnerov rozhodne pre rozvod. Podvedený človek si dáva neveru za vinu, premýšľa, kde spravil chybu, čo má robiť a celý jeho svet sa mu v momente rúti. Neveru môžeme chápať ako opakovanú, dlhodobú alebo krátkodobú. Nevera môže mať sexuálny, ale aj emočný charakter. Ten, kto podvádza svojho partnera, môže mať mnoho dôvodov na neveru. Existujú jedinci, ktorí svojho partnera nadovšetko milujú, ale aj tak ho podvádžajú. Sú to typy ľudí, ktorí to majú v povahe alebo majú potrebu striedania partnerov. Iní podvádžajú lebo im vo vzťahu niečo chýba, určitý druh uspokojenia.

2. Týranie

Pod pojmom týranie môžeme rozumieť nielen partnerské, ale aj rodinné násilie. Vždy existovalo, no predtým sa tolerovalo. Teraz sa vo väčšine spoločností týranie nepripúšťa.

Špaňhelová (2010) uvádza tieto základné formy týrania: telesné týranie, psychické týranie, sexuálne zneužívanie, zanedbávanie.

Telesné týranie je keď jeden z partnerov telesne týra druhého partnera alebo deti. Opakovane ich bije päsťami alebo predmetmi, fackuje, škriabe, spôsobovanie popálenín a podobne. Najčastejšie je to muž, ktorý sa dopúšťa týrania na svojej manželke a deťoch.

Psychické týranie zahŕňa vyhrážky, ponižovanie, časté a nespravodlivé výčitky, rozbíjanie predmetov a týranie domácich zvierat s cieľom zastrašovania a snahu kontrolovať prístup k peniazom, rodine či priateľom obete. Môže byť nasmerovaná ako proti mužovi, tak proti žene. Psychické týranie je ťažko preukázateľné, lebo na obeti nezanecháva žiadne viditeľné stopy. Dieťa sa so psychickým týraním ťažko vyrovnáva. V budúcnosti to môže mať určité následky. Môže mať nedôveru v ľuďoch, v živote, a preto chce byť na všetko sám.

Fyzické a psychické násilie majú rôzne podoby, no rovnaké ciele – obmedziť slobodu obete alebo ju prinútiť konať proti svojej vôli. Pomerne často sa stretávame s týranými deťmi v rodinách. Týrané deti prežívajú strach, pocit menejcennosti, poníženia, necíti ochranu vo svojom živote, môže mať pocit bezmocnosti.

3. Problémy v komunikácií

Komunikácia v rodine je veľmi dôležitá. Je nutné, aby sa partneri vedeli spolu porozprávať, počúvať, chápať, navzájom si poradiť, diskutovať o problémoch a riešiť ich. Nedostatok komunikácie medzi manželmi je veľkým problémom. Preto je nevyhnutné, aby sa partneri pravidelne rozprávali úplne o všetkom, od tých najmenej podstatných vecí, až po svoje intímne myšlienky. Ich rozhovor by mal byť viac ako výmena názorov, presvedčanie

a ovplyvňovanie. Keď partneri dokážu spolu komunikovať, tak dokážu i spoločne vyriešiť všetky nezhody a problémy, ktoré sa v rodine vyskytli.

4. Ochladnutie citov

V manželstve, ktoré už trvá dlhší čas môže nastať ochladnutie citov. City sú dôležitou súčasťou v partnerskom živote a keď jeden z partnerov stratí záujem o vzťah a o spoločný telesný kontakt, odcudzia sa. Tým manželstvo stroskotáva.

5. Závislosť na návykových látkach

Alkohol, drogy alebo iné návykové látky. Pravidelné užívanie týchto návykových látok alebo pitie alkoholu patrí medzi časté príčiny rozvodu. Alkohol sa často spája s týraním. Alkoholizmus je nemoc, ktorú je potrebné liečiť. Najčastejšie majú problémy s alkoholom muži. No vyskytuje sa čoraz viac prípadov, kedy žena má problém s alkoholom. Alkoholizmus v rodine ťažko znášajú deti. Deti sú zmätené, neisté, nerozumejú, prečo ich ocko pravidelne chodí domov opitý, a prečo sa s mamou hádajú. Majú strach a boja sa, lebo nevedia čo sa bude diať a či otec znovu fyzicky nenapadne ich matku. Pre dieťa je veľmi ťažké, keď je do toho zatiahnuté a vidí všetky tieto problémy, ktoré sa doma dejú.

6. Skoré manželstvo

Manželstvo u ľudí mladších než 21 rokov je hektické kvôli mnohým úlohám, ktoré si vyžaduje skorá mladosť. Súčasne sa musia vyvíjať kompetencie v intímnom živote, pracovnom živote a rodičovstve. Medzi stresové okamihy skorých dospelých manželstiev sú: narodenie detí, pokus o egalitárske manželstvo v neegalitárskej spoločnosti, závažné prechody v oblasti pracovnej zodpovednosti a ochorenie člena rodiny. Niektoré z týchto manželstiev fungujú dobre a dovoľujú partnerom vyrásť, ale mnohé zasahujú do ďalšej individuácie, najmä ak sa čoskoro narodí deti. (Ritvo,Glick,2002)

Častým dôvodom skorého manželstva býva tehotenstvo. Niektorí ľudia sa zosobášia, aby sa dostali z domu svojich rodičov alebo zo zúfalstva, že nebudú

schopní si nikdy nájsť niekoho, kto by sa o nich vážne zaujímal a komu by sa mohli páčiť. Odlúčenie na ranej úrovni manželstva môže byť spôsobené pomnutím pobláznenia s následným vytriezvením a nedočkavosťou, aby utiekli od úlohy vyriešiť veci. (Ritvo,Glick,2002)

Mnohí sa rozvádzajú aj preto, lebo naivne veria, že po rozvoe náju tú pravú lásku a ich životná situácia sa zlepši v manželskom zväzku s iným partnerom. Gardner (1991,s.15) tvrdí: „Ak si niekto myslí, že môže byť romanticky zamilovaný po celý život, určite sa sklame a to bez ohľadu na to, koľko rász uzavrie manželstvo.”

V nasledujúcich tabuľkách sú uvedené najčastejšie príčiny na návrh na rozvod z roku 2005 a roku 2011.

Tab. 1: Prehľad príčin rozvratu v rozvedených manželstvách v SR v roku 2005

PRÍČINY	MUŽI	ŽENY
Neuvážené uzavretie manželstva	245	245
Alkoholizmus	1 200	128
Nevera	1 373	720
Nezáujem o rodinu	628	251
Zlé zaobchádzanie	194	24
Rozdielnosť pováh, názorov a záujmov	6 844	6 844
Zdravotné dôvody, vrátane neplodnosti	28	46
Sexuálne nezhody	71	71
Ostatné príčiny	696	1 218
Súd nezistil zavinenie	274	2 006

Zdroj: http://www.rozvod-rozchod.sk/rozvodovost-na-slovensku/d_1082/p1=1026

Na základe tejto tabuľky môžeme vidieť, že najčastejšou príčinou rozvodu v roku 2005 u mužov aj u žien je rozdielnosť pováh, názorov a záujmov 6 844 vecí, ďalšími dôvodmi bola nevera u žien 720 vecí a u mužov 1 373 vecí.

Najmenej sa uvádzali zdravotné dôvody u mužov 28 vecí a zlé zaobchádzanie, odsúdenie pre trestný čin žien 24 vecí.

Tab. 2: Prehľad príčin rozvratu v rozvedených manželstvách v Sr v roku 2011

PRÍČINY	MUŽI	ŽENY
Neuvážené uzavretie manželstva	174	174
Alkoholizmus	944	94
Nevera	1 231	765
Nezáujem o rodinu	433	214
Zlé zaobchádzanie	142	2
Rozdielnosť pováh, názorov a záujmov	6 758	6 758
Zdravotné dôvody, vrátane neplodnosti	27	29
Sexuálne nehody	42	42
Ostatné príčiny	1 030	1 534
Súd nezistil zavinenie	321	1 490

Zdroj: Okresný súd Považská Bystrica

Najčastejšou príčinou rozvratu v rozvedených manželstvách v roku 2011, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, bola rozdielnosť pováh, záujmov, a názorov 6 758 vecí, ďalšími dôvodmi bola nevera mužov 1 231 vecí a u žien 765 vecí. Najmenej dôvodov sa uvádzali zdravotné problémy mužov 27 vecí a zlé zaobchádzanie žien 2 vecí.

Z týchto dvoch tabuliek sme zistili, že najčastejšou príčinou rozvratu je za posledných pár rokov rozdielnosť pováh, záujmov a názorov. Čiže príčiny rozvodov medzi rokom 2005 a 2011 sa takmer žiadno nezmenili.

2.3 Ako predísť rozvodu

Žiadosť o rozvod je jedným z najzávažnejších rozhodnutí, a preto je nutné si toto rozhodnutie dobre premyslieť. Je potrebné, aby rodičia urobili všetko pre zachovanie manželstva a rodiny a snažili sa vyriešiť konflikty.

Harvardova univerzita (McLanahan,S.,Sandefur,G.,1994) svojim výskumom potvrdila, že v rodinách, v ktorých sa neustále vyskytuje zneužívanie alebo alkoholizmus je rozvod pre členov rodiny prospešný. No manželia, ktorí riešia menej závažné konflikty, by sa mali zamyslieť, či práve rozvod je to pravé východisko. Manželia by sa mali pokúsiť vyhnúť rozvodu nasledovnými typmi (J.Melgosa, A.Melgosa,2010,s.143):

- riešiť konflikty
- neustálou slovnou výmenou
- delením sa o autoritu a povinnosti
- nemyslieť si, že manželstvo je rozprávka
- udržiavaním sexuálneho života
- ľúbostné a romantické city

V mnohých prípadoch sa stáva, že rodičia pred rozvodom uvažujú, že zostanú spolu kvôli deťom, aby ich rozvod vážne nepoznačil. Mnohé výskumy sa už snažili zistiť, či je pre dieťa lepšie žiť v úplnej rodine nešťastných rodičov, alebo žiť v neúplnej rodine. Ukázalo sa, že najčastejšie deti trpia rozličnými poruchami v úplných rodinách s nešťastnými rodičmi ako v rodinách s jedným rodičom. Existujú však aj opačné prípady, preto nemožno vopred určiť, čo bude lepšie. Ďalší rodičia udržujú manželstvo z dôvodov, ako napríklad: majú strach z neznámeho, z kritiky príbuzných alebo priateľov, z finančných následkov, zo samoty, z väčšej zodpovednosti a podobne. Pokiaľ si manželia nevedia vyriešiť svoje problémy, mali by využiť rôzne profesionálne služby manželských poradičov a psychológov. (Gardner, 1991)

2.4 Terapia

Terapia je určená hlavne pre rodičov, ktorí sa pre rozvod ešte definitívne nerozhodli a snažia sa nájsť nejaké riešenie a pokúsiť zostať spolu. Potom je určená pre tých, ktorí sa už rozviedli. A preto, aby bol rozvod menej traumatický, mnohí vyhľadávajú odbornú pomoc.

Manželská a rodinná terapia je systematická snaha vytvárať zmeny, ktoré sú prospešné v manželskej a rodinnej jednotke. Jej cieľom je zaviesť lepší spôsob životného štýlu do celej rodiny. (Ritvo,Glick,2002)

Cieľom terapeuta nie je partnerov zmierovať a ani ich podporovať v rozvode. Jeho hlavnou úlohou je pomôcť páru pri rozhodovaní. Poskytnúť im užitočné informácie a pomôcť im objasniť situáciu, v ktorej sa vyskytli a problémy, ktoré vznikli. Konečné rozhodnutie je len na partnerov. (Gardner,1991)

Terapeut by mal usmerniť pozornosť najmä na všetky „pre“ a „proti“ rozvodu. Či situácia po rozvode nebude ešte horšia. Preto by si mali porovnať nevýhody manželstva a nešťastie, ktoré ich čaká po rozvode.

Terapia po rozvode pomáha rozvedeným lepšie prekonať toto obdobie a taktiež im pomôže založiť si lepšie vzťahy v budúcnosti. (Gardner,1991)

Keď ani terapia im nepomôže nájsť si opäť cestu k sebe, obvykle pristúpia ku konečnému rozhodnutiu, a tým je rozvod.

2.5 Rozvod z právnického hľadiska

Rozvod je skôr procesom než udalosťou, ktorý je charakteristický svojou vlastnou vývinovou cestou. Pre niektoré páry je rozvod vzájomným rozhodnutím, no u väčšiny sa chce jeden z páru rozviesť viac ako ten druhý. (Ritvo,Glick,2002)

Rozvod je dlhý, pomalý a bolestivý proces a rozvody, ktoré zasahujú i deti, trvajú celý život. J. Melgosa, A. Melgosa (2010) spomínajú Paula Bohannana,

ktorý prirovnal rozvod k dlhej ceste vlakom, ktorá má šesť staníc a na každej zastávke je nutné niečo vyriešiť. Preto rozvod delí na:

1. Citový rozvod

Skôr, ako sa rozvod stane verejným, pár prechádza rôznymi emocionálnymi zmenami. Láska sa môže meniť na nenávisť, hnev, nevraživosť, bolesť. Každý jedinec prežíva rozvod inak. Niektorí upadnú do depresie alebo majú oslabenú imunitu a iní sa uchýlia k požívaniu alkoholu, či iných omamných látok. Častým pocitom je však osamelosť.

2. Súdny rozvod

Mnohé úradné dokumenty, doklady, vyhlásenie, podpisovanie, poplatky toto všetko súvisí so súdnym rozvodom. Sú to nepríjemné skúsenosti, ktorými musí prejsť každý rozvádžajúci pár.

3. Finančný rozvod

Po mnohých vybavovaniach všetkých dokumentoch, prichádza na rad riešenie majetku a financií. V tejto chvíli je potrebné sa dohodnúť na správnom rozdelení si majetku. Väčšinou je to žena, ktorá dopadne finančne horšie, no obidvaja si musia zvyknúť na obmedzovanie príjmov a výdavkov.

4. Rodičovský rozvod

„Komu bude dieťa zverené?“ to je najčastejší problém, ktorý najviac trápi rodičov počas rozvodu. Ďalším problémom môže byť výživné. Vo väčšine prípadov sa stáva, že otcovia prestanú platiť výživné alebo jeden z rodičov manipuluje dieťa proti druhému rodičovi.

5. Mimorodinný rozvod

Rozvod sa netýka len rodičov a detí, ale taktiež sú s ním spojení priatelia, susedia, príbuzní, kolegovia a ďalší. Vzťahy s nimi sa menia. Niektorí budú stáť len pri jednom z dvojice, iní zas nebudú komunikovať ani s jedným.

6. Psychický rozvod

Je to obdobie, kedy sa jedinec musí naučiť žiť bez bývalého manžela/manželky. Musí hľadať oporu v niekom inom. Pri získavaní psychickej podpory je rizikové skončiť opäť v manželstve.

Mnohí si myslia, že rozvodom sa všetko končí. Omyl, práve rozvodom sa veľa začína. Nastáva hlavne boj o deti a majetok.

2.5.1 Návrh na rozvod

Na základe návrhu na rozvod môže súd rozviesť manželstvo. Návrh na rozvod môžu manželia podať spoločne po dohode, ale aj samostatne ak jeden z manželov s rozvodom nesúhlasí. Súd bude v konaní o rozvode skúmať hlavne to, či sú naozaj vzťahy medzi manželmi narušené a trvalo rozvrátené a že nie je už možné očakávať obnovenie manželského spolužitia.²

Súd má za povinnosť sa pokúsiť o mier účastníkov. Sudca vyzve účastníkov ku kompromisu alebo ku konzultácií s odborníkmi, psychológmi, prípadne psychiatrami a podobne. Pokiaľ aspoň jeden z manželov snahu o riešenie zásadne odmietne, súd zahájí riadenie o rozvode. (Francová,Závodská,2010)

2.5.2 Dĺžka konania rozvodu

Rozvodové konanie a jeho dĺžka závisí od manželov. Manželia môžu byť rozvedení veľmi rýchlo aj do 2 mesiacov, pokiaľ sa chcú rozviesť obaja manželia a bez akýchkoľvek problémov týkajúcich sa komu budú zverené deti, výživného a iných záležitostí. Pojednávanie sa predĺži, ak sa jeden z partnerov rozvádzať nechce, ak sú medzi manželmi rozpory a nedokážu sa dohodnúť v základných veciach. V tomto prípade rozvodové konanie môže trvať od 2 do 12 mesiacov.

Na okresnom súde v Považskej Bystrici sme zistili, že priemerná dĺžka konania z povolených rozvodov v roku 2011 predstavovala v celoslovenskom meradle 6,0 mesiaca. Táto dĺžka, je o mesiac dlhšia ako v roku 2010. Najdlhšie sa rozvody vybavovali v bratislavskom kraji (8,0 mesiaca), najkratšie v nitrianskom a banskobystrickom kraji (4,0 mesiaca).

2.5.3 Zverenie dieťaťa do výchovy

V minulosti bolo zvykom, že deti sa zverovali do výchovy otcovi. Žena sa pokladala za nejaký druh vlastníctva, ktorá nemala právo vlastniť niečo také cenné, ako sú deti. V súčasnosti, po rozvode dostávajú deti do výchovy prevažne ženy. Otec ich získal len vtedy, ak sa preukázalo, že matka je

---

² Je rozvod to správne riešenie? [online]. [cit. 2013-02-15]

alkoholička, narkomanka, prostitútka alebo ľahostajná žena, ktorá deti zanedbáva a zneužíva.

V prípade, keď pochádzajú z manželstva deti, súd na návrh jedného z manželov upraví práva a povinnosti k maloletým deťom na čas po rozvode. Rozhodne, komu budú deti zverené do výchovy, určí výživné, kto bude spravovať majetok a iné.³

Od 1. júla 2010 je na Slovensku na základe o novely Zákona o rodine uzákonená striedava starostlivosť. V Českej republike je tento zákon už 12 rokov. Striedavá starostlivosť nie je pre rodičov typu alkoholikov, násilníkov, či pre narkomanky.⁴

Striedavá starostlivosť znamená, že dieťa bude určité časové obdobie u jedného rodiča, a potom rovnaké obdobie u druhého. Pri tejto starostlivosti, sa súd zameriava a skúma hlavne to, či sú vytvorené vhodné podmienky pre dieťa u oboch rodičov, prístup rodiča k dieťaťu a hlavne bydlisko rodičov.

Platenie výživného pri striedavej starostlivosti súd môže, ale aj nemusí nariadiť. Závisí to od príjmu každého rodiča a potrieb dieťaťa.

Striedava starostlivosť nie je jednoduchou záležitosťou a nie je vhodná, ak rodičia nedokážu spolu navzájom spolupracovať, komunikovať a nedokážu sa dohodnúť. V tomto prípade, to pre dieťa nie je vhodným riešením. (Francová,Závodská,2010)

Keď sa rodičia nedohodnú na striedavej starostlivosti, dieťa je zverené len jednému rodičovi. Súd dieťa zverí tomu rodičovi, ktorý má lepšie podmienky pre život a ak je dieťa staršie berie sa do úvahy aj jeho názor. Ak sa rodičia dohodnú, druhý rodič môže navštevovať svoje dieťa hocikedy. No ak je to potrebné súd styk s rodičom upraví. Súd môže obmedziť alebo dokonca zakázať styk rodiča s dieťaťom.⁵

---

³ Kam mám podať svoj návrh na rozvod/žiadosť o rozvod manželstva? [online]. [cit.2013-02-15]

⁴ Striedavá starostlivosť o deti. [online]. [cit.2013-02-09]

⁵ Rozvod a styk s deťmi po rozvode. [online]. [cit.2013-02-15]

2.5.4 Výživné

Každý rodič bez ohľadu na jeho príjmy, majetkové pomery, možnosti a schopnosti je povinný plniť svoju vyživovaciu povinnosť v minimálnom rozsahu vo výške 30% zo sumy životného minima na dieťa. V roku 2009 bolo minimálne výživné vo výške 24,50 Eur.⁶

Výživné platí ten rodič, ktorému dieťa nebolo zverené do výchovy. Výšku výživného stanoví súd až vtedy, keď zistí výšku príjmu rodiča, ale taktiež prihliada na celkovú životnú úroveň. Skúma nielen majetkové pomery rodičov, ale aj potreby detí, či už s ohľadom na ich zdravotní stav alebo na ich vzdelanie či športové a kultúrne záujmy. Výživné sa určuje aj podľa veku dieťaťa. Čím je dieťa staršie, tým je výška výživného vyššia. Vyživovacia povinnosť rodičov k deťom trvá až do doby, kým deti nie sú schopné sa živiť samé. Rodičia prispievajú na výživu svojich detí podľa svojich schopností, možností a majetkových pomerov. Dieťa má právo podieľať sa na životnej úrovni svojich rodičov. (Francová,Závodská,2010)

---

⁶ Aká je po rozvođe výška výživného na deti? [online]. [cit.2013-02-15]

3 DETI A ROZVOD

„Zachovaj nám ich obidvoch, veď dve ruky od Teba máme. Dve rúčky deťom stvoril Boh – pre ocka jednu, druhú mame.“ Milan Rúfus⁷

Neexistuje dieťa, ktoré by rozvod svojich rodičov netrápil. Každé dieťa trpí rozvodom rodičov a veľmi ich to zasahuje. Rozvod je pre dieťa náročnou životnou situáciou. Každé dieťa, či je to chlapec alebo dievča, či je malé alebo veľké, každý jedinec znáša rozvod inak. Existuje veľmi málo detí, ktoré by rozvod nezasiahol negatívne. Niekoľko rozvod zasiahne tak, že má následky i v neskoršom veku. Keď je rodina a vzťah medzi rodičmi harmonický, tak je viac pravdepodobné, že aj deti budú mať harmonické a úspešné manželstvo.

Rozvod sa stal takým častým, že sa dnes každoročne dotýka viac než miliónov detí. (Teyber,2007)

Pre deti rozvod znamená rozpad domova a väčšinou aj strata jedného z rodičov. Odborníci sa zhodli, že deti z rozvedených rodín majú viac problémov, s ktorými sa musia vysporiadať, než deti ktoré vyrastajú v úplnej rodine. Tieto problémy sa však začínajú ešte pred rozvodom, kedy vládne medzi rodičmi konflikt. Počas rozvodu dieťa najviac potrebuje od rodičov lásku, podporu a istotu. Potrebujú cítiť, že nie sú samé a majú v rodičoch oporu. Ak sa dieťa pýta, rodičia by sa mali snažiť mu na všetky jeho otázky odpovedať. No nemali by ho zaťažovať svojimi negatívnymi pocitmi.⁸

Matějček a Dytrych (2002) tiež uvádzajú, že problémy, ktoré sa vyskytnú u detí počas rozvodu a po rozvode, nevznikli zo samotného rozvodu, ale z následkov rozvodovej situácie. Mnoho detí spolu s rodičmi prežívajú všetky hádky a konflikty, ktoré sa vyskytnú v období rozvodu. Pre deti by bolo oveľa lepšie, keby sa takýchto konfliktov nezúčastňovali.

Je veľmi potrebné, aby rodičia vedeli správne reagovať v určitých daných situáciách. Rodičia, ktorí sa naučia správne reagovať na správanie svojich detí v priebehu rozvodu, môžu výrazne znížiť množstvo problémov, s ktorými sa tieto deti stretávajú po rozvode.

---

⁷ Milan Rúfus: Modlitba za rodičov.[online].[cit.2013-03-01]

⁸ Vplyv rozvodu na dieťa.[online].[cit.2013-02-09]

Výskum ukázal, že začiatok rozpadu manželstva vyvedie z rovnováhy takmer všetky deti. V dospelosti pri pohľadu späť na svoje detstvo mnohí popisujú rozvod ako najbolestivejšiu udalosť svojho života. Deti obvykle nerozumejú tomu, čo sa deje. Doma sa možno odohrávalo mnoho hádok, ale i tak si deti rozvod neprajú s výnimkou, keď sú deti svedkami fyzického násillia. (Teyber,2007)

Reakcie detí na rozvod rodičov závisia hlavne od osobnosti, veku dieťaťa, od jeho vlastností, temperamentu, charakteru a od toho, ako dokáže bojovať s prekážkami. Hlavnú úlohu však majú aj rodičia. Práve rodičia majú za úlohu informovať deti o tomto závažnom kroku v ich živote. Je veľmi dôležité, akým spôsobom rodičia oboznámia svoje deti s tým, že jeden z rodičov sa odsťahuje z domu a namiesto troch ostanú dvaja.

3.1 Ako oznámiť deťom rozvod

Ako by mali rodičia správne povedať deťom o rozvode? Ak sa rodičia definitívne rozhodnú pre rozvod, majú povinnosť to povedať svojim deťom a oboznámiť ich so zmenami, ktoré ich čakajú. Rozvod je veľmi citlivá záležitosť, preto je potrebné o nej hovoriť. Samozrejme, nie je to jednoduché, pretože rozvod je téma pre deti veľmi bolestivá, nepríjemná a nepochopiteľná. Pred tým ako rodičia oboznámia deti s rozvodom, mali by sa zamyslieť nad otázkami: Ako? Kedy? Kto? a Čo má povedať deťom? Toto sú otázky, ktorými sa budeme v nasledujúcom texte zaoberať.

3.1.1 Kedy povedať deťom o rozvode

„Kedy dieťaťu povedať o rozvode?“ O rozvode sa nehovorí len tak ako o bežnej veci. Rozhovor o tom, že sa rodičia rozvádajú treba čiastočne naplánovať. Povedať deťom o rozvode je potrebné hlavne vtedy, keď sú si rodičia istí, že ich manželstvo definitívne končí a jeden z rodičov odchádza z domu. Vhodné je povedať deťom o danej situácii v správnej chvíli, byť pokojní a nikam sa neponáhľať. (Špaňhelová,2010)

Gardner (1991,s.41) tvrdí: „Ak sa dieťa dozvie o rozchode rodičov dost' zavčasu, má čas pripraviť sa naň a prekonať prípadné problémy ešte s pomocou obidvoch rodičov.” Nemá zmysel však oznamovať dieťaťu dôležité rozhodnutie príliš zavčasu. Obdobie medzi oznámením odchodu rodiča a skutočným odchodom, by malo trvať veľmi krátko. V opačnom prípade si dieťa začne namýšľať, že rodičia sa možno nakoniec vôbec nerozídu. Preto je nutné oznámiť deťom rozchod rodičov vtedy, keď je už definitívne rozhodnuté. Takto dieťa nezíska nádej, žeby jeho rodičia ostali spolu.

3.1.2 Kto má povedať deťom o rozvode

Na rozhovor je treba dvoch. Čiže je vhodné, ak o rozvode povedia deťom obidvaja rodičia spoločne, a tým predídu zvaľovaniu viny jeden na druhého. Pre dieťa to je veľmi dôležité, a tak sa môže porozprávať s obidvoma o tom, čo sa deje a čo príde. Dieťa potrebuje pomoc a podporu od obidvoch rodičov. V niektorých prípadoch jeden z rodičov nechce hovoriť o rozvode s dieťaťom a všetko nechá na toho druhého. Tento rodič, zvyčajne žiada od partnera, aby pred dieťaťom zatajil niektoré dôležité a niekedy i nepríjemné skutočnosti. Rodič, by si teda mal rozhovor premyslieť a snažiť sa rešpektovať partnerove požiadavky. (Gardner,1991)

3.1.3 Ako povedať deťom o rozvode

V prvom rade záleží na veku dieťaťa. Základom je, neklamať dieťaťu a povedať mu čo najpravdivejšie a stručné informácie. (Špaňhelová,2010)

Najlepšie je, ak majú rodičia viac než jedno dieťa, povedať im o rozvode všetkým naraz spolu a nie osobitne. Niektorí odborníci sú však presvedčení, že ak je medzi deťmi väčší vekový rozdiel, mali by sa o situácii dozvedieť osobitne, pretože odlišný vek detí si vyžaduje odlišný spôsob vysvetlenia. Aj keď je to pravda môže sa stať, že každé z detí pri osobitnom vysvetľovaní môže pochopiť situáciu inak, a potom vzniká možnosť rozličných omylov. Pri spoločnom rozhovore deti získajú pocit vzájomnej spolupatričnosti. Počas spoločného rozhovoru je vhodné, aby rodičia vyjadrili svoje emócie v primeranej forme a nie sa pred deťmi zosypať. Preto je potrebné si na

rozhovor zvoliť chvíľu, keď sú rodičia pokojní, aby neukázali svojim deťom, ako veľmi ich celá vec trápi. Rozhovor by mal prebiehať bez hádok a obviňovania sa. (Gardner,1991)

3.1.4 Prečo deťom povedať o rozvode

Dieťa v každom veku vníma, že sa niečo deje, a že rodičia pred ním chcú niečo zatajiť. Vtedy si dieťa začne domýšľať, mať svoje fantázie a rôzne predstavy, prečo sa jeho rodičia nerozprávajú a neustále sa hádajú. Keď rodičia dieťa informujú o skutočnosti, ktorá sa v ich rodine deje, dieťa bude mať pocit, že ho obaja rodičia majú radi, že im na ňom záleží a chcú spolu s ním zdieľať to, čo sa stalo. Takto medzi rodičom a dieťaťom rastie vzťah dôvery a otvorenosti. Ak pred deťmi budú zatajovať dôležité informácie, ktoré sa týkajú aj ich, pre dieťa to bude ešte horšie. (Špaňhelová,2010)

3.1.5 Čo povedať deťom o rozvode

Dôležité je deťom hovoriť pravdu. Otvorene im povedať o príčinách rozvodu a neskrývať pre nimi žiadne veci. Gardner (1991) tvrdí, že deti majú právo poznať pravdu a to im pomôže sa ľahšie vyrovnáť s rozpadom rodiny. Deti dokážu oveľa lepšie prijať tvrdú realitu, ako si myslia mnohí rodičia. Ak rodičia nepovedia deťom pravdu, deti vycítia ich neúprimnosť, a preto im prestanú veriť. Rodičia nemusia hovoriť o intímnych a iných detailoch, ktoré sa deti netýkajú. V prípade nevery rodičia často váhajú, či to majú deti naozaj vedieť. Mali by si však uvedomiť, že časom by sa to určite dozvedeli, a tým by sa mohol narušiť ich vzájomný vzťah. Preto je potrebné im o nevere povedať. No v niektorých prípadoch je potrebné zatajiť o skutočných príčinách rozvodu. Napríklad, ak jeden z rodičov spácha kriminálny čin a práve prebieha súdny proces, nie je vhodné povedať dieťaťu niečo, čo by sa mohli dozvedieť iní a tým by mu mohol uškodiť. Ďalším príkladom je mimomanželský vzťah otca s vydatou ženou. Ak jej manžel o ničom nevie, deťom o tom netreba hovoriť.

Ten, kto podáva žiadosť na rozvod zvyčajne nechce, aby sa to deti dozvedeli z dôvodu, pretože by pripísali vinu iba jemu. Deti často pokladajú

iniciátora za vinníka a druhého rodiča za nevinného. Je to teda pochopiteľné, ale čestnejšie je povedať deťom pravdu.

Pri rozhovore je potrebné vytvoriť pokojnú atmosféru. Väčšinou deti nedokážu pochopiť všetko naraz, preto sa budú vypytovať na všetky nejasnosti. Dieťa treba oboznámiť s konkrétnymi vecami, ktoré časom prídu ako napríklad: kedy rodič odíde, a kde bude bývať. Nie je vhodné informovať deti o mnohých veciach naraz, lebo môžu zostať zmätené a rozchod budú znášať horšie. Všetko je potrebné im vysvetliť pomaly a postupne.

Ak je príčinou rozvodu psychiatrická porucha jedného z rodiča, napríklad nadmerné pitie u otca, matka by to mala deťom správne vysvetliť. Mala by im povedať, čo všetko musela znášať a manželovi tolerovať, ale zároveň im vysvetliť, že závislosť od alkoholu je choroba, ktorú treba liečiť. Mala by sa teda pokúsiť u detí vzbudiť sympatiu a súcit. Rodičom sa odporúča, aby pri oznámení o svojom rozvode povedali, že počas manželstva sa rodičia mali veľmi radi, aby deti pocítili, že sú plodmi lásky.

Ďalej je nutné deti ubezpečiť, že rozvod nezavinili ony a i naďalej budú mať všetko, čo budú potrebovať, aj keď podmienky budú možno ťažšie. Deti pri oznámení tejto smutnej informácie môžu prejavovať hnev, plač, môžu mlčať alebo naopak začnú sa vypytovať. Rodičia by mali ich citové prejavy podporovať. (Gardner,1991)

Ako prežíva rozchod rodičov jedináčik a súrodenci

Špaňhelová (2010) tvrdí, že rozvod rodičov prežívajú lepšie súrodenci spolu ako jedináčik, ktorý je sám. Samozrejme, ak ich vzťah bol pred tým harmonický. Jedináčik počas rozvodového obdobia prežíva väčšiu osamelosť a opustenosť. Cíti sa na všetko sám a nevie si rady so svojimi pocitmi. Mnohokrát, jedináčik potrebuje niekoho, s kým by sa mohol o všetkom porozprávať a zdôveriť sa.

Súrodenci, keď majú jeden druhého, prežívajú rozvod omnoho jednoduchšie. Môžu sa navzájom porozprávať o veciach, ktorým nerozumejú a navzájom sa vyplakať na ramene. Niekedy sa súrodenci dohovárajú na tom,

ako by mohli vzťah rodičov ešte zmeniť. Snažia sa vymyslieť niečo, čo by rodičov znovu spojilo.

3.2 Deti po rozvode

Po rozvode nastáva veľa zmien, ktorými deti nerozumejú, a preto sa boja nielen o to, čo sa s nimi stane, ale boja sa aj o svojich rodičov. Po rozvode je pre nich najhoršie to, že jeden z rodičov už s nimi nebýva. Dôsledky môžu byť rôzne.

Dieťa nemá rado, keď ho rodičia využívajú ako poslíčka, keď sa pred ním hádajú a vzájomne sa očierňujú. Dieťaťu treba vysvetliť, že síce sa rodičia rozišli, lebo si už nerozumeli, ale to neznamená, že príde o otca alebo matku. Je potrebné mu povedať, že rodičia ho majú stále rovnako radi a nestratí ani jedného z nich a neustále sa budú spolu stretávať. Dieťa potrebuje obidvoch rodičov rovnako. S rodičom, s ktorým netrávi väčšinu času, by mal dodržiavať pravidelný kontakt. (Langmeier, Krejčířová, 2006)

Špaňhelová (2010) odporúča rodičom, aby sledovali prejavy dieťaťa, ako sa má, ako a čo prežíva, ale aj negatívne prejavy ako napríklad zvýšený vzdor a odvrávanie. Na tieto prejavy by mali rodičia reagovať nie kritikou a trestom, ale skúsiť dané veci vysvetliť. Ďalej je potrebné s deťmi neustále komunikovať. Stáva sa, že rodič si nevie priznať vinu, preto obviňuje deti. Dieťa sa potom cíti previnilo, cíti pocit neschopnosti a pocit, že ho nikto nemá rád. Tento prístup je od rodičov veľmi nesprávny a mali by svoju vinu priznať ako dospelí.

Sobotková (2007) uvádza, že deti po rozpade manželstva potrebujú stabilný vzťah so svojimi rodičmi. Preto by sa nemal rozvod veľmi dotknúť kvality vzťahu rodiča a dieťaťa, no pravdepodobne kontakt s jedným rodičom bude zriedkavejší.

Deti vyrastajúce s matkou

Deti potrebujú matku i otca. No mnohé z nich však o rodičov prichádzajú kvôli rozvodu a vyrastajú len s jedným rodičom. Väčšinou do starostlivosti

získa dieťa matka. Otec má právo dieťa navštevovať, no stáva sa, že otec sa svojej úlohy byť rodičom vzdá po určitom čase. Zo začiatku sa mnoho otcov so svojimi deťmi stretáva pomerne často, ale ako plynú roky, ich styk sa znižuje. Bolo zistené, že 25% otcov sa aktívne stretáva so svojimi deťmi aj po dlhom čase po rozvode. No najčastejšie sú to otcovia, navštevujúci svojich synov. (Teyber,2007)

Otec má veľký vplyv na vývoj svojich detí. A keď s nimi nezdiera spoločnú výchovu, môžu sa vyskytnúť dlhodobé problémy. Deti, ktoré vyrastajú bez otca majú mnohokrát problémy vo vlastnom citovom živote. Majú strach a rôzne obavy vo vzťahoch. U týchto detí sa prejavujú osobnostné a spoločenské problémy a majú i znížené konceptuálne schopnosti. (Teyber,2007)

Dievčatá, ktoré vyrastali bez otcovskej výchovy majú niekedy určité problémy vo vzťahu s mužmi, ako napríklad vzbudiť u mužov pozornosť. Musia vynaložiť viac času a námahy ako dievčatá, ktoré vyrastali v rodine s otcom. Niektorí odborníci zas zistili, že dievčatá zahajujú ich sexuálny život v pomerne skorom veku a majú viacero sexuálnych partnerov. Tieto dievčatá majú sklon k sebeckým a necitlivým partnerom. Čo je výsledkom neuspokojivého manželstva, ktoré spravidla končí rozvodom.

Chlapci v rodine s matkou majú väčší problém s adaptáciou než dievčatá. Tiež majú problém s hľadaním svojej vlastnej identity. Mladší chlapci majú sklon k závislosti a vyhľadávaniu pomoci a starší sa prejavujú agresiou. Prejavujú sa u nich problémy so správaním v škole i doma, horšie vychádzajú s kamarátmi a prospech v škole sa im zhoršil. Niektorí chlapci ťažko nadväzujú kamarátstva s vrstovníkmi, vyhýbajú sa športom vyžadujúcich kontakt a iným aktivitám. Títo chlapci majú toho viac spoločné s malými dievčatami ako s jeho rovesníkmi, s ktorými sa pri jednaní cítia neistí. Bývajú závislí na matkách a cítia sa málo mužsky. (Teyber,2007)

Hamárová a Holkovič (1987) opisujú, že otec v rodine je veľmi potrebný. Otec je dôležitý vo vývinových obdobiach dieťaťa. Ak syn vyrastá bez otca, chýba mu primeraný vzor správania muža k žene, otca k dieťaťu. Popri matkinej láske a nehe chýba otcova sila a ochrana.

3.3 Vzniknuté problémy rodičov a detí

Po rozvode môže vzniknúť mnoho problémov. Medzi rodičmi začne vzájomné kritizovanie, vznikajú konflikty čo sa týka peňazí, problémy so zverovaním detí do výchovy, zneužívanie detí v rodičovskom konflikte a s prichádzajúcimi novými známymi prichádzajú i nové problémy. Dieťa sa môže jednému z rodičov po rozvode odcudziť. Odcudzenie, ktoré vzniklo na základe vplyvu druhého rodiča nazývame syndróm zavrhnutého rodiča. Tento syndróm a iné vzniknuté problémy popisujeme v nasledujúcom texte.

3.3.1 Zverovanie detí

Keď sa rodičia rozvedú, väčšinou je to otec, ktorý odchádza z domu a zariaďuje si nové bývanie. Deň sťahovania patrí medzi najťažšie okamžiky pre obidvoch rodičov i deti. Ďalšou situáciou, ktorá často u detí vyvoláva strach z odlúčenia sú návštevy u rodiča, s ktorým neývajú. Teyber (2007) uvádza príklad otca a jeho dcéry: Otec si brával svoju dcéru každú stredu k sebe. No vždy, keď prišiel pre dcéru k mame a boli na odchodu z domu, začala plakať a celý deň bola u otca rozrušená. Ďalší deň, keď dcéra došla domov, rozprávala mamine o otcovi len s úsmevom. Toto je príklad, kedy má dieťa strach z odlúčenia rodiča. Tento problém vznikol hlavne preto, lebo v rodine nebola dostatočná komunikácia. Dieťaťu bolo nutné o odlúčení porozprávať a vysvetliť, že napriek tomu, že spolu už neývajú a každý má svoj domov, vždy budú jej maminka a otecko a nikdy ju neopustia.

3.3.2 Zneužívanie detí v rodičovskom konflikte

Zneužívanie dieťaťa ako zdroj informácií o bývalom partnerovi hlavne krátko po rozvode je bežnou chybou, ktorej sa rozvedení manželia dopúšťajú. Prostredníctvom dieťaťa, ktorý je veľmi dobrým informátorom chcú zistiť, čo robí jeho bývalý partner a ako žije. Tieto zistené informácie niekedy jeden rodič môže použiť i pri súdnych pojednávaniach. Rodičia však nevidia, že to že dieťa využíva ako informátora, má na neho určité následky. Deti to

zahanbuje a strácajú úctu k rodičom, pretože sa nesprávajú tak, aby si ich mohli vážiť. Úctu rodičia strácajú aj sami k sebe, lebo z detí si robia špiónov. Deti poskytujú informácie najmä preto, aby si neznepriatelili rodiča, ktorý sa vypytuje. (Gardner,1991)

3.3.3 Peniaze

Finančné záležitosti patria medzi najčastejšie problémy, tak ako v čase rozchodu, tak aj po ňom. Najčastejším problémom je výživné na deti. Otcovia sú známi tým, že všemožne znižujú svoje príjmy, len aby platili čo najmenšie výživné. Po rozvode sa matky najčastejšie sťažujú na to, že otcovia neposielajú pravidelne peniaze. Matky sú mnohokrát bezmocné, lebo dve najčastejšie formy trestov pokuty a väzenie ešte znižujú pravdepodobnosť, že žena dostane to, čo jej právom patrí. Takto sa niektoré ženy dostávajú do veľmi zlej materiálnej situácie a sú odkázané na pomoc úradov. Percento manželov, ktorí si plnia svoje finančné povinnosti je veľmi nízke. Príspevok na výživne závisí aj od toho, aký príjem majú matky. Preto niektoré ešte pred rozvodom nechajú zamestnanie, aby sa po skončení procesu opäť zamestnali. (Gardner,1991)

3.3.4 Rodič a jeho nová známosť

Často sa stáva, že stará láska ochabne a nová láska naopak rastie. Sú prípady, keď jeden z rodičov si nájde novú známosť, a preto je aj príčinou k rozpadu manželstva. Ak tento vzťah pokračuje aj po rozvode, je potrebné brať ohľad na deti. Nie je vhodné hneď po rozchode dieťa zoznámiť s novým partnerom. Dieťa by ho považovalo za najväčšieho vinníka, lebo kvôli nemu sa jeho rodičia rozišli, a preto môže na nového partnera zanevrieť. Preto je lepšie nechať mu čas, aby najskôr prijalo rozvod, a až potom ho predstaviť s novým partnerom. Takto zoberie situáciu omnoho lepšie. (Špaňhelová,2010)

Gardner (1991) zas opisuje taký prípad, keď si rodič nájde novú známosť až po rozvode. Rodičia by nemali každé svoje rande oznamovať deťom. Najvhodnejšie je, ak sa s novým partnerom stretávajú mimo domova a deti ho spoznajú až vtedy, keď si rodič k nemu vytvorí ozajstný a hlboký vzťah. Takto

sa vyhnú mnohým ťažkostiam a deti nie sú svedkami stále novým rodičovým známostiam, ďalším schôdzkam a opätovnému sklamaniu.

Niekedy si rodič myslí, že dieťaťu chýba druhý rodič, a preto uvažuje o uzatvorení manželstva aj s takým partnerom, ktorému celkom nedôveruje. No neodporúča sa uzatvárať nové manželstvá len kvôli deťom. Samozrejme, pri takomto rozhodovaní sú potreby dieťaťa dôležité, ale nemajú byť prvotné.

3.3.5 Syndróm zavrhnutého rodiča

Syndróm zavrhnutého rodiča i takýto problém sa môže vyskytnúť po rozvode. Novák (2000) uvádza, že sa môžeme stretnúť so zavrhnutím otca i matky. Býva to väčšinou ten, kto odíde z rodiny bez dieťaťa. Týmto rodič, ktorý zostal s dieťaťom ovplyvňuje rovnováhu rodičovského pôsobenia.

Ide o naprogramované dieťa, ktoré sa obráti proti rodičovi a to za podpory a povzbudzovania druhého rodiča. Dieťa spolu s jedným rodičom očierňujú druhého rodiča. Čiže syndróm zavrhnutého rodiča znamená, keď dieťa jedného z rodičov bezdôvodne odmieta pod vplyvom druhého rodiča. Ak dieťa zavrhne rodiča bez rozvodových jedov i bez vplyvu druhého rodiča, nejedná sa o tento syndróm.

Keď sa u detí začnú javiť známky toho, že podliehajú rozvodovým jedom, ohováraný rodič môže všetko napraviť. Rodič môže dieťaťu pomôcť rozvodovým jedom odolávať. Musí byť k dieťaťu však empatický, mať dostatok sebakontroly a hlavne byť s dieťaťom v neustálom kontakte, i keď je dieťa neznesiteľné a agresívne. (Warshak,2004)

Zvládanie rozvodových jedov podľa Warshaka (2004):

- nestrácať nervy, nekritizovať deti tvrdo, nejednať príliš agresívne
- neoplácať deťom odmietnutie, keď nechcú vidieť rodiča
- nenechať bývalého partnera diktovať podmienky kontaktu
- s deťmi by nemali rodičia diskutovať o ich negatívnych pocitoch. Mali by sa zaoberať niečím, čo je príjemné a nekonfliktné.
- nevysvetľovať deťom, že ich hnev alebo strach nie sú skutočné. Aj keď to môže byť pravda, deti by si mysleli, že rodičia im nerozumejú.
- rodič by nemal obviňovať dieťa, že opakuje to, čo im druhý rodič vnútil

- bývalého partnera by druhý rodič nemal ohovárať a hovoriť o ňom v zlom pred dieťaťom.

Vo chvíli, keď rozvodové jedy dosiahnu stredného, či vysokého stupňa je vhodné spolupracovať s dobrým terapeutom. Terapeut môže pomôcť tak ako deťom, tak aj rodičom. Rodičom, ktorí zavrnutie vyvolávajú pomôže ukázať, že za hnevom vytvárajúcim rozvodové jedy je ukrytý strach, pocit zrady a zahanbenia. Zavrnutým rodičom pomôže pochopiť, ako a prečo rozvodové jedy fungujú, a akým spôsobom ich môžu neutralizovať. Terapeut deťom pomáha tak, že ich načúva a dáva najavo, že im rozumie, ale taktiež ich aj upozorňuje na ich deformované vnímanie skutočnosti. Dozvedia sa, ako majú reagovať na rodiča, ktorý ich ovplyvňuje a zistia, že sa nemusia snažiť rodiča potešiť tým, že druhého začnú nenávidieť. (Warshak,2004)

3.4 Reakcie detí

Reakcie detí na rozpad manželstva sú jednotlivé a hlavne odlišné. Závisí najmä od veku a od pohlavia dieťaťa.

Reakcie detí môžeme podľa Teybera (2007) rozdeliť na krátkodobé a dlhodobé reakcie.

Krátkodobé reakcie

Medzi krátkodobé reakcie patrí hnev, smútok, strach, podráždenosť, plač, nočné mory, pomočovanie, klamstvo, drobné krádeže, ľahostajnosť, útek z domova, zamlklosť, koktanie, zhoršenie školského prospechu, zhoršenie vzťahov medzi kamarátmi, rozmazanosť, zvýšené používanie sprostých slov, útek k láske alebo partii, zvýšená agresivita a iné. Tieto krátkodobé reakcie trvajú väčšinou 2 roky, a potom sa vrátia do predškolského stavu.

Dlhodobé reakcie

Vedci skúmali, aký mal dopad rozvodu na deti v období 5-10 rokov a u detí, ktoré dosiahli tridsať rokov. 25% z nich je úspešných, 50% má striedavé úspechy a asi 20% zápasí so závažnými, pretrvávajúcimi problémami. Niektorí, sa ešte stále po toľkých rokoch hnevajú na rodiča, ktorý odišiel a odmietajú ho, iní sa zas nedokážu zbaviť smútku. Ďalší zas majú

nerealistické, zidealizované spomienky na úplnú rodinu, iní majú pocit, že boli pripravení o detstvo alebo sa naopak cítia silnejší a odolnejší. Mnohí dospelí, prežívajú vo vzťahoch zvýšene obavy a neustále riešia otázku dôvery, vernosti a pocitu bezpečia.

Niektoré štúdiá tvrdia, že rozvod zanecháva trvalé stopy na psychike detí a sprevádzajú ich celý život. Iné štúdiá zastávajú názor, že rozvod vážne vplýva na deti len počas krátkeho obdobia. (Teyber,2007)

3.4.1 Podľa veku

Pri rozvode závisí aj od veku dieťaťa. Je jedno, či je dieťa malé alebo veľké, rozvod ich aj tak v každom veku poznačí. No myslíme si, že v určitom veku to deti znášajú horšie a v inom lepšie.

Novorodenci a dojčatá (do 1 roku) rozvod samozrejme nechápu a nerozumejú tomuto významu. Nerozumejú, čo sa deje, ale vnímajú atmosféru, ktorá v rodine vládne. Deti vnímajú, keď sa rodičia hádajú a reagujú plačom alebo sa boja toho rodiča, ktorého vidia kričať. (Špaňhelová,2010)

Batoľatá (1 – 3 rokov) tak ako dojčatá, nevedia čo znamená slovo rozvod, ale chápu, že sa niečo deje. Deti si tiež uvedomujú, ak jeden z rodičov odíde. V tomto období u dieťaťa rastie fantázia, začínajú hovoriť a hrať sa. Preto je možné, že jeho hry sa zmenia na násilnícke a používa frázy, ktoré mama vyslovuje, keď sa s otcom háda. Napríklad, pri hre hovorí o tom, ako vojak zabije tohto muža, alebo chce niekoho zneškodniť. Ďalšie prejavy sú zlosť, nepokojný spánok, nočné mory a iné. (Špaňhelová,2010)

Warshak (2004,s.28) uvádza príklad: „Elen sa cítila tak podvedená manželovým milostným poměrem, že měla nutkavou potřebu celému okolí sdělit, jaký bída to je. Asi dva týdny ho při každé příležitosti pomlouvala, často v přítomnosti jejich syna předškolního věku. Jednou ale matka zaslechla, jak chlapec při hře s figurkami akčních hrdinů použil formulaci „ubohý mizera“. Přesně tento obrat Ellen opakovaně použila, když popisovala chlapcova otce. V tu chvíli si uvědomila, jaký vliv takové pomlouvání na syna má, a rozhodla se volit v přítomnosti syna slova uvážlivěji.”

Na tomto príklade vidíme, že je naozaj nutné, aby si rodičia dávali pozor, ako sa pred deťmi vyjadrujú.

Deti v predškolskom veku (3 – 6 rokov) Špaňhelová (2010) opisuje deti s veľkou fantáziou a predstavami na základe ktorých si dieťa robí svoje vlastné úsudky. Deti majú obavy o odchádzajúceho rodiča, či ho ešte uvidia a či sa mu nič nestane. Rodičia by mali hlavne s dieťaťom komunikovať, rozprávať sa s ním o tom, aký malo deň a či ho niečo trápi. Je dôležité o tom vedieť, aby mu rodičia potom mohli pomôcť. V niektorých situáciach sa stáva, že dieťa obhajuje jedného rodiča a druhého odháňa preč. Týmto sa dieťa snaží chrániť jedného rodiča pred druhým.

V tomto období rozvodu sa deti vracajú do doby, keď boli mladší. Napríklad si dieťa vyžaduje cumlík, začne si cucat' palec, chce pomôcť s jedlom. Objavujú sa nočné mory, pomočovanie a strach, že by ich mohol opustiť i druhý rodič. (Teyber,2007)

Mladší školský vek (6 – 8 rokov), v tomto období môžu trpieť viac chlapci ako dievčatá. Chlapcom chýba otec. Deti veria, že odchádzajúci rodič ich odmieta, a preto ich opustil. Deťom sa zníži sebaúcta a zväčša sa im zhorší prospech v škole. V tomto veku sa deti snažia vziať všetko do vlastných rúk a chcú rozvodu zabrániť a obviňujú rodinu. (Teyber,2007)

Podľa Špaňhelovej (2010), ktorá uvádza mladší školský vek do 11 rokov, opisuje tento vek z hľadiska psychického prežívania na celkom pokojný. Toto obdobie sa nazýva aj ako obdobie, kedy dieťa prežíva „triezvy realizmus“. Jeho fantáziu nahrádza realita každodenného života. Dieťa v mladšom školskom veku sa prejavuje vyššou rozumovou zrelosťou. Je schopné pochopiť, prečo k rozchodu došlo, celú túto situáciu vníma a dokáže si i povedať svoj názor.

Starší školský vek (9 – 12 rokov) hlavnou reakciou je hnev a zlosť. Deti sa cítia osamelé, majú obavy o rodičov, strach, smútok a školský prospech sa im zhoršuje. Môžu sa vyskytnúť i fyzické problémy, ako sú bolesť hlavy, brucha a iné. Stáva sa, že dieťa sa prikloní na stranu jedného z rodičov a druhého obviňuje. Niektoré deti sa snažia správať ako dospelé a uspokojujú

citové potreby rodičov. Zatiaľ, čo sa deti snažia riešiť problémy rodiča, deti prichádzajú o vlastné detstvo. (Teyber,2007)

Dospievajúce deti sa s rozvodom často nestretávajú. K väčšine rozvodov dochádza, keď sú deti menšie. Reakcie dospievajúcich sa veľmi líšia od menších detí. Niektorí sa s rozvodom úspešne vyrovnávajú. Sú v období, kedy sú samostatní, venujú sa svojim záľubám a cieľom do budúcnosti. Ich najväčšia obava je ich vlastná budúcnosť. Majú však strach, že rozvod rodičov ovplyvní ich schopnosť mať dobré manželstvo alebo sa boja, že zlyhajú so štúdiom na vysokej škole.

Niektorí dospievajúci pociťujú zradu. Doma netrávia veľa času, vyhýbajú sa domácim prácam, ale aj súrodencom a rodičom. Môže sa stať, že dieťa sa zapletie s vrstovníkmi, ktorých správanie nie je príliš vhodné. Ich správanie je spojené s trestnou činnosťou, pitím alkoholu, užívaním drog, zhoršením sa v škole alebo predčasne zahájeným sexuálnym životom. Ďalšími reakciami je depresia, vyhýbajú sa vrstovníkom alebo stratia svoje plány a ambície do budúcnosti. (Teyber,2007)

Dôsledky rozvodu rodičov sa môžu začať prejavovať u detí aj v neskoršom veku, napríklad v období puberty, prvých lások, manželstva. Do skorého manželstva v mladom veku vstupuje väčšinou pár, ktorí sú predovšetkým z rozvedených rodín. V neskoršom veku sa môže u detí objavovať deprivácia a medziľudské vzťahy vidia ako nestabilné. (Matejček,Dytrych,2002)

Niektorí odborníci tvrdia, že obdobie medzi tretím a piatym rokom života je na rozchod rodičov najcitlivejšie. Tvrdia, že najlepšie je, keď rodičia počkajú s rozvodom dovtedy, kým najmladšie dieťa nezačne chodiť do školy. Iní zas tvrdia, počkať s rozvodom pokým si dieťa nezvykne na školu. Gardner (1991) tvrdí, že čím dlhšie dieťa žije so stratou rodiča, tým škodlivejšie sú následky.

Z tohto všetkého vyplýva, že neexistuje žiadne vhodné obdobie, kedy by bol rozvod ideálny, a kedy ho oznámiť deťom. Predpokladáme, že najlepšie znášajú rozvod najmenšie deti, ktoré si to vlastne ani neuvedomujú a nechápu pojmu rozvod. Ďalším predpokladom je, že najhoršie zvládajú toto rozvodové

obdobie maloleté deti, kedy si väčšina deti namýšľa, že príčinou rozvodu sú oni samé. A ich reakcie sú oveľa závažnejšie. Úteky z domova, pridanie sa do problémovej partie, užívanie alkoholu alebo iných omamných látok, môžu mať ešte veľmi negatívne následky na jedinca.

3.4.2 Podľa pohlavia

Deti, ktoré prežívajú rodinný rozvrat a rozvod, môžu mať zdravý vývoj osobnosti výrazne ohrozený. Výskumy ukázali, že neexistuje vek, v ktorom by dieťa rozvodom netrpelo. Ide o to, že reakcie dieťaťa v určitom období vývoja jeho osobnosti je rôzna podľa veku a aj podľa pohlavia. (Matějček,Dytrych,2002)

Veľa detí svoje pocity dusí v sebe a sú to väčšinou dievčatá, ktoré sa utiahu do seba a všetko intenzívne vnútorne prežívajú. Iné deti zase svoje negatívne pocity ukazujú navonok a medzi ne patria hlavne chlapci. Chlapci svoje vnútorné pocity väčšinou prejavujú navonok, a to svojim agresívnym správaním.

Pre dievčatá je najhoršie obdobie tesne pred rozvodom. Svoje negatívne city obracajú skôr proti sebe. Chlapci sa väčšinou prejavujú formou nepriateľstva a agresivitou. Ich negatívne emócie vyvrcholia následne po rozvode. (Teyber,2007)

Predpokladáme, že dievčatá a chlapci znášajú rozvod podobne. U oboch pohlaví sa vyskytuje smútok, strach, pocit viny a iné podobné emócie. Lenže každý to môže prejavovať inak. Dievčatá svoje city prejavujú zväčša smútkom, plačom a chlapci hrubým slovníkom a agresiou.

3.5 Vzťah detí k ostatným

Po rozvode nastane veľa zmien. Tieto zmeny nevzniknú len v rodine medzi rodičmi a deťmi, ale zmení sa aj vzťah dieťaťa k škole, k jeho kamarátom, rovesníkom a taktiež aj s príbuznými v rodine.

3.5.1 Vzťah k rovesníkom

Deti rozvedených rodičov budú mať pravdepodobne väčšie problémy s nadväzovaním vzťahov a budú menej veriť v pevné vzťahy k rovesníkom. V minulosti boli deti z rozvedených rodín spoločensky dosť zaznávané. Dnes sa ťažko nájde trieda, kde by nebolo niekoľko detí z rozvedených rodín. V dnešnej dobe spoločenský výsmech a odmietnutie nie sú už také výrazné ako kedysi. Dieťaťu sa nepáči, že žije len s jedným rodičom, keď vidí okolo seba iné deti, ktoré majú oboch rodičov. Mnohé sa hanbia za rozvod rodičov, preto o rozvode moc nehovoria a snažia sa to zatajiť. No takýto postoj nabúrava ich sebaúctu. (Gardner,1991)

3.5.2 Vzťah k škole

Rozvod môže ovplyvniť žiakov školský prospech, prístup k školským úlohám, vzťah k učiteľom a spolužiakom. Dieťa je v škole nepokojné, nepozorné, agresívne a drzé voči učiteľom a spolužiakom. Ďalej sa môžu vyskytnúť v triede i drobné krádeže, záškoláctvo, poruchy správania, šikana. Žiak má horšie výsledky a narušuje školské normy.

Iné deti sa zas do seba uzavru a o svojich problémoch nechcú hovoriť. V škole sú neistí, nevyrušujú, učia sa. No neskôr môžu začať vykazovať psychosomatické problémy alebo neurotické formy správania.

3.5.3 Vzťah k starým rodičom a príbuzným

Po rozvode sa často stáva, že sa narušia vzťahy v širšom príbuzenskom spoločenstve a to k starým rodičom, tetám, strýkom a iným členom rodiny. Pre dieťa sú tieto vzťahy veľmi užitočné a prínosné a hlavne vzťahy so starými rodičmi. Mnohokrát sa starí rodičia svojich detí znepriatelia, a tým sa mení aj ich vzťah k deťom. No sú i také prípady, kedy sa starí rodičia i naďalej chcú stretávať so svojimi vnúčencami, ale jeden z rozvedených rodičov im to neumožní. Narušením týchto pozitívnych citových vzťahov dieťa stráca zázemie spolupatričnosti a pohody. (Košč,Stríženec,1994)

3.6 Pomoc deťom

Deťom môžu najviac pomôcť prekonať toto náročné obdobie hlavne rodičia. Rodičia by si mali uvedomiť, že dieťaťu veľmi ubližujú, ak sa pred ním hádajú, plačú alebo prejavujú pred ním svoje iné negatívne emócie, ktoré by na dieťa neoplývali dobre. Podstatné je s deťmi komunikovať a prejavovať im hlavne lásku. Poľa Kalhotkovej (2006) sa deti s rozvodom lepšie vyrovnávajú, ak majú pocit bezpečia sprevádzaný silnou citovou väzbou aspoň na jedného rodiča. Je pre nich vhodné, ak nie sú prítomní hádkam medzi rodičmi a majú určitú citovú oporu k blízkeму človeku napríklad k babke, dedkovi.

Špaňhelová (2010) uvádza pár typov, ako dieťaťu pomôcť:

1. *Hovoriť o situácií otvorene*

Ako sme už raz spomínali je potrebné povedať dieťaťu, čo najpravdivejšie situácie. Opäť je vhodné, aby u toho boli obidvaja rodičia.

2. *Dat' mu čas*

Dieťa potrebuje čas, aby si akýmsi spôsobom zvyklo na túto nečakanú situáciu. Pre dieťa by bolo vhodné, keby malo možnosť sa o týchto problémov porozprávať aj s inými deťmi, ktoré prežívajú rovnakú situáciu. Takto má pocit, že nie je na všetko samé. Rodičia, by mali dieťaťu odpovedať na všetky jeho otázky. Aj keď jediná ich odpoveď znie: „Neviem“.

3. *Nebrániť dieťaťu stretávať sa s oboma rodičmi*

Dieťa potrebuje obidvoch rodičov. Otca potrebuje rovnako ako matku. Pri rozvode sa stáva, že jeden rodič ma zlosť na druhého za to, čo spravil. Preto je táto situácia pre neho veľmi náročná, čo sa týka nebrániť styku dieťaťa s rodičom. No v takejto situácií by mal vyhrať rozum.

Rodič môže dieťaťu pomôcť hlavne tým, že bude čo najviac podporovať jeho vzťah s druhým rodičom. Najdôležitejšie je, aby sa rodič nechcel pomstiť.(Warshak,2004)

4. *Pripraviť sa na rôzne prejavy dieťaťa*

Ako sme už v predchádzajúcej kapitole opisovali reakcie dieťaťa na rozvod, tak je potrebné, aby sa týchto prejavov rodičia nezľakli. Sú to obranné reakcie dieťaťa a rodičia by s tým mali niečo robiť. Dieťa potrebuje od rodičov podporu a oporu.

5. *Dôležitosť jednotného prístupu zo strany rodičov*

Špaňhelová (2010) uvádza, že je zástancom jednoty v základných výchovných procesoch u detí. Niekedy sa stáva, že jeden rodič chce byť lepší ako ten druhý. Preto mu kupuje veľa hračiek, drahé oblečenie, dovoľuje mu to, čo mu druhý rodič zakázal a pod. Jednotný prístup pre dieťa znamená, že si je istejší. Tak ako u mami i u otca by mali platiť rovnaké pravidlá.

Keď si rodičia nevedia rady a nevedia čo majú robiť sú v kríze a nemajú toľko síl, aby pomohli svojim deťom je nutné, aby vyhľadali a spolupracovali s dobrým psychoterapeutom. No nie každé dieťa potrebuje terapeuta. Podľa Gardnera (1991) mnohokrát potrebujú terapiu deti, ktoré mali ťažkosti už pred rozvodom. Po ňom sa príznaky iba zosilnili a ťažkostí pretrvávajú dlhšiu dobu i po rozvode.

Nájsť správneho terapeuta, nie je vždy ľahké. Psychoterapeutom môže byť klinický psychológ, psychiater, sociálny pracovník alebo poradca. (Warshak,2004)

Terapeut má poskytnúť pomoc a podporu, viesť členov k jej adaptácií a naučiť ich konštruktívnejším a flexibilnejším spôsobom riešenia životných problémov, ktoré stretnú. (Tokárová,2003)

ZÁVER

V tejto bakalárskej práci sme sa zaoberali problematikou, ktorá sa týka rozvodu a jeho dopadom na deti.

V práci sme sa najskôr zamerali na vymedzenie pojmu rodina z pohľadu rôznych autorov. Ukázalo sa, že rodina má mnoho definícií, ktoré sú si veľmi podobné. Dôležité je hlavne to, aby plnila svoje základné funkcie. Keď nespĺňa určité funkcie, ktoré sú v práci podrobnejšie opísané, rodina sa stáva nefunkčnou.

Z práce plynie, že rozvod je čoraz bežnejším problémom. Štatistiky uvádzajú, že najväčší počet rozvedených manželstiev bolo v roku 2006. Rozvodovosť stále stúpa, no od roku 2009 počet rozvodov na Slovensku mierne klesol. Napriek tomu, že počet rozvedených manželstiev klesol, rozvodovosť je stále vysoká. Ľudia sa v súčasnosti sobášia čoraz menej a omnoho neskôr ako v minulosti.

Najčastejším dôvodom na rozvod je rozdielnosť pováh. Poukazujú na to i štatistiky z roku 2011, ktoré hovoria, že rozdielnosť pováh, názorov a záujmov sú najčastejšou príčinou rozvratu u žien i mužov. Partneri si prestanú rozumieť, každý má iné názory, záujmy, nedokážu sa dohodnúť, prestanú si byť oporou a nevážia si jeden druhého. Pýtame sa sami seba: „Ako je to možné, že si dvaja ľudia zrazu prestanú rozumieť?“ Môže sa stať, že niektorí si až časom všimnú, že s partnerom majú toho nemajú veľa spoločného a medzi nimi sú značné rozdiely. Inokedy je to zase nedostatočnou komunikáciou, neprejavovaním si lásky, zanedbávaním jeden druhého, nezáujem a podobne.

Ďalej je v práci spomínaný aj rozvod z právnického hľadiska. Zistili sme, že aj u nás na Slovensku sa uzákonil zákon striedavej starostlivosti. Pre deti je tento spôsob výchovy isto lepší, než by mali byť vo výchove len jedného rodiča.

Rozvod je veľkým krokom v živote. Rodičia by sa mali snažiť urobiť všetko pre záchranu manželstva, vyskúšať všetky možné riešenia a až posledným krokom by mal byť rozvod. Je jednoduchšie sa rozvádzať v manželstve, kde partneri nemajú žiadne deti. Takto trpia len tí, ktorí sú vinní

za túto situáciu. V rodine s jedným alebo viacerými deťmi, rozvod zasiahne nielen partnerov, ale hlavne ublížia nevinným deťom, ktoré za nič nemôžu. Nie matka, nie otec, ale deti sú tie, čo najviac trpia a ktoré sa s tým veľmi zle vyrovnávajú. Sú to predsa len nevinné deti, ktoré si zaslúžia, aby boli obklopené len láskou, harmóniou a zaslúžia si byť šťastné. V ich detskom svete by nemalo byť žiadne miesto pre smútok, stratu, nešťastie. Deti majú právo byť šťastné a toto šťastie prežívať spolu s oboma rodičmi, ktorých veľmi potrebujú. Dieťa potrebuje matku, ktorá zabezpečuje pocit istoty a obklopuje ho neskutočnou láskou a nehou. Taktiež potrebuje aj otca, ktorý predstavuje silu, autoritu a má pozíciu toho prísnejšieho.

Práca je zameraná aj na problémy, ktoré sa vyskytujú po rozvode a na reakcie, ktoré vznikajú. Rozvod má v niektorých prípadoch až katastrofálne následky. Vyskytujú sa dokonca prípady, kde sa deti pokúšajú o samovraždu. Zobrať si život, to je najhorší spôsob, ako môže dieťa zareagovať na rozvod.

Cieľom práce bolo zistiť, čo všetko dieťa prežíva počas rozvodového obdobia, aké to má dôsledky, vžiť sa do situácie dieťaťa a ako sa zmení jeho život po rozvode. V prvom rade sme zistili, že rozvod má veľký vplyv na dieťa. Aj keď to rodičia vedia, vyhnúť sa tomu niekedy nedá. Na dieťa má rozvod v mnohých prípadoch len negatívne dôsledky. No existujú prípady, kedy je rozvod pozitívnym a hlavne aj odvážnym krokom v živote. Je to hlavne v situáciách, kedy sú dieťa aj rodič týraní, sexuálne zneužívaní alebo iným spôsobom trpia. V tomto prípade, je rozvod tým najlepším riešením aj pre deti. Prvých pár mesiacov, ba aj rokov je pre rodinu po rozvode nie veľmi jednoduchým. No spoločne, keď si budú navzájom pomáhať to zvládnu. Dôvodov, prečo rozvod tak vplýva na deti je mnoho. Dieťa ovplyvňujú spory medzi rodičmi, ktoré prenášajú aj na deti. Deti majú strach so zmeny, boja sa, že ostanú opustené a stratia aj kamarátov. Niektoré deti sa s tým vyrovnávajú lepšie, bez väčších problémov, iné horšie.

Ako sme už v práci spomínali, dieťa potrebuje matku aj otca. Vybrať si jedného z nich, s ktorým chce dieťa zostať a naďalej žiť je ďalším veľmi ťažkým krokom pre dieťa. Preto, je ideálne, ak sa rodičia vopred rozumne dohodnú na výchove detí. A práve striedava starostlivosť je najlepším

riešením. Takto sú deti stále v kontakte s matkou i otcom. Čiže im nechýba ani ženský, ani mužský vzor.

Na záver sa pýtame: „Prečo musí dochádzať k rozvodom? Naozaj má rodina také problémy, ktoré sa už nedajú vyriešiť? Je také ťažké zostať s jednou a tou istou osobou po celý svoj život? ” Nato, aby bolo dieťa šťastné, musí byť najprv šťastie i v manželstve. Manželstvo je náročná dlhá cesta, ktorá sa začína láskou a končí tam, kde si ju my sami uzavrieme. Aby bola čo najdlhšia, partneri počas tejto cesty musia prekonať mnoho prekážok, menších alebo väčších, ale hlavne spolu. Takto môže každý jeden dosiahnuť šťastné manželstvo a hlavne tým vyčariť deťom úsmev na tvári. Ako sa vraví: „Až kým nás smrť nerozdelí.”

ZOZNAM POUŽITEJ LITERETÚRY

DUNOVSKÝ, J. et al. *Sociální pediatrie. Vybrané kapitoly.* Praha: GradaPublishing, 1999. ISBN 80-7169-254-9.

FRANCOVÁ, M., DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, J. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství.* 2. vyd. Praha: Wolters kluwer, 2010. ISBN 978-80-7357-586-1

GABURA, J. *Sociálna práca s rodinou.* Bratislava: Občianske združenie sociálne práca, 2006.

GARDNER, R. *Rozvod a čo ďalej?* Martin. Osveta, 1991. ISBN 80-217-0328-8

HAMAROVÁ, J., HOLKOVIČ, Ľ. *Rodina, spoločnosť, výchova.* Bratislava, Veda, 1987. ISBN 37-262-875

HRONCOVÁ, J., HUDECOVÁ, A., MATULAYOVÁ, T. *Sociálna pedagogika a sociálna práca.* 1. vyd. Banská Bystrica: 2000. ISBN 80-8055-476-5

KALHOTKOVÁ, D. *Adaptace rodin na porozvodovou situaci a její zvládání dětmi.* Brno: Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity, 2006. ISBN 80-7367-040-2

KASANOVA A. *Sprievodca sociálneho pracovníka I. Rodina a deti.* Nitra, 2008. ISBN 978-80-8094-277-9.

KOŠČ, L., STRÍŽENEC, M. *Kresťanstvo a psychológia.* Trnava, SSV 2003. ISBN 80-7162-411-X. KASPER, W.: *Theologie-součást naší doby.* Praha, ČKA 1994.

LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie.* 2. vyd. Praha: Grada, 2006. ISBN 978-80-247-1284-0

LEVICKÁ, J. a kol. *Sociálna práca s rodinou I.* Trnava: FzaSP TU, 2004. ISBN 80-89074-93-6.

LEVICKÁ J. a kol. *Sociálna práca I.* Olivia. Trnava, 2007. ISBN 978-80-969454-2-9.

MATĚJČEK, Z., DYTRYCH, Z. *Krizové situace v rodině očima dítěte.* Havlíčkův Brod: Grada Publishing, 2002. ISBN 80-247-0332-7.

MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť.* Praha: SLON, 1997. ISBN 80-85850-24-9.

MELGOSA, J., MELGOSA, D.A. *Kniha pre páry.* Advent-Orion Vrútky, 2010. ISBN 978-80-8071-131-3.

NOVÁK, T.: *Rodičovské judo. Dítě během rozvodového řízení.* Grada Publishing, Praha 2000. ISBN 80-247-0002-6.

RITVO, C. E., GLICK, D. I. *Párová a rodinná terapie.* Vyd. F, Pro mente sana s.r.o., Trenčín, 2009. ISBN 978-80-88952-56-5.

RUSNÁKOVÁ, M. *Rodina v slovenskej spoločnosti v kontexte sociálnej práce.* Ružomberok: Pedagogická fakulta Katolíckej univerzity v Ružomberku, 2007. ISBN 978-80-8084-248-2.

SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny.* 2.vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-250-8.

ŠPAŇHELOVÁ, I. *Dítě a rozvod rodičů.* 1. vyd. Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3181-0.

TAMÁŠOVÁ, V. *Teória a prax rodinnej edukácie.* Axima, 2007. ISBN 978-80-969178-3-9.

TEYBER, E. *Děti a rozvod.* 1. Vyd. Návrat domů, Praha, 2007. ISBN 978-80-7255-163-7

TOKÁROVÁ, A. a kol. *Sociálna práca. Kapitoly z dejín, teórie a metodiky sociálnej práce.* Akcent Print, 2007. ISBN 978-80-96994-198-8

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatológie pro pomáhající profese.* 4. preprac. vyd. Praha : Portál, 2008. ISBN: 978-80-7367-414-4.

VIŠŇOVSKÝ, Ľ., KAČÁNI, V. a kol. *Základy školskej pedagogiky.* Iris, 2002. ISBN 80-89018-25-4

VIŠŇOVSKÝ, Ľ. a kol.: *Základy rodinnej výchovy.* Banská Bystrica : 2007, ISBN 978-80-8083-443-2.

WARSHAT, A. R. *Jak neotrávit děti rozvodem.* Triton, 2004. ISBN 80-7254-558-2.

Zákon č. 36/2005 Z.z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Internetové zdroje:

Advokátska kancelária JUDr. Ficek & Ficeková. *Je rozvod to správne riešenie?* [online]. [cit. 2013-02-15]. Dostupné na: <http://ficek.sk/advokatska-kancelaria-bratislava/rozvod-vyzivne-pravnik.html#styk-s-detmi-po-rozvide>

Advokátska kancelária JUDr. Ficek & Ficeková. *Kam mám podať svoj návrh na rozvod/žiadosť o rozvod manželstva?* [online]. [cit. 2013-02-15]. Dostupné na: <http://ficek.sk/advokatska-kancelaria-bratislava/rozvod-vyzivne-pravnik.html#styk-s-detmi-po-rozvide>

Advokátska kancelária JUDR. Ficek & Ficeková. *Rozvod a styk s deťmi po rozvode.* [online]. [cit.2013-02-15]. Dostupné na: <http://ficek.sk/advokatska-kancelaria-bratislava/rozvod-vyzivne-pravnik.html#styk-s-detmi-po-rozvide>

Advokátska kancelária JUDR. Ficek & Ficeková. *Aká je po rozvode výška výživného na deti?* [online]. [cit.2013-02-15]. Dostupné na: <http://ficek.sk/advokatska-kancelaria-bratislava/rozvod-vyzivne-pravnik.html#styk-s-detmi-po-rozvide>

FEDERACE RODIN ZA SVĚTOVÝ MÍR A SJEDNOCENÍ. *Citáty o rodině.* [online]. [cit. 2013-02-27]. Dostupné na:
<http://www.federacerodin.cz/index.php/citaty-o-rodine>

Inštitút milosrdných sestier Svätého križa. *Milan Rúfus: Modlitba za rodičov.* [online]. [cit.2013-03-01]. Dostupné na:
<http://sestrysvkriza.sk/2011/08/milan-rufus-modlitba-za-rodicov/>

Rozvod – rozchod. *Striedavá starostlivosť o deti.* [online]. [cit.2013-02-09].
Dostupné na: http://www.rozvod-rozchod.sk/vismo/zobraz_dok.asp?id_ktg=1046&n=striedava-starostlivosť-o-deti&p1=1186

Rozvod – rozchod. *Vplyv rozvodu na dieťa.* [online]. [cit.2013-02-09].
Dostupné na: <http://www.rozvod-rozchod.sk/vplyv-rozvodu-na-dieta/d-1080/p1=1190>

ZOZNAM TABULIEK A GRAFOV

Zoznam tabuliek

Tab. 1 Prehľad príčin rozvratu v roku 2005 27

Tab. 2 Prehľad príčin rozvratu v roku 2011 28

Zoznam grafov

Graf č. 1 Vývoj rozvodovosti 22

ZOZNAM PRÍLOH

PRÍLOHA A – Tabuľka č. 1

PRÍLOHA B – Tabuľka č. 2

PRÍLOHA C – Tabuľka č. 3

PRÍLOHA D – Tabuľka č. 4

Tabuľka č. 5

PRÍLOHA A:

Tabuľka č. 1 - Prehľad o počte, spôsobe vybavenia návrhov na rozvod
a o priemernej dĺžke konania v SR (2007 – 2011)

Kraj	Rok	Počet vybavených návrhov	Počet rozvedených manželstiev	Počet zamietnutých návrhov	Počet rozvodov s maloletými deťmi	Priemerná dĺžka konania z povolených rozvodov (v mes.)
BA	2007	1 807	1 733	8	987	9,6
	2008	1 826	1 769	8	1 014	8,4
	2009	1 756	1 720	6	990	8,6
	2010	1 723	1 686	4	907	7,0
	2011	1 555	1 515	1	855	8,0
TT	2007	1 754	1 603	5	1 042	5,8
	2008	1 740	1 669	4	1 078	5,5
	2009	1 768	1 683	4	1 024	4,9
	2010	1 543	1 474	1	921	5,0
	2011	1 481	1 385	1	878	5,0
TN	2007	1 346	1 247	6	843	6,1
	2008	1 486	1 355	6	891	5,2
	2009	1 678	1 529	8	1036	5,1
	2010	1 547	1 381	5	919	5,0
	2011	1 403	1 242	8	796	5,0
SR	2007	13 048	12 174	87	7 994	6,8
	2008	13 412	12 675	71	8 281	6,2
	2009	13 415	12 671	71	8 155	5,8
	2010	12 731	12 015	50	7 627	5,0
	2011	11 767	11 012	30	7 012	6,0

Zdroj: Okresný súd Považská Bystrica

PRÍLOHA B:

Tabuľka č. 2 - Prehľad o počte, spôsobe vybavenia návrhov na rozvod
a o priemernej dĺžke konania v SR (2007 – 2011)

Kraj	Rok	Počet vybavených návrhov	Počet rozvedených manželstiev	Počet zamietnutých návrhov	Počet rozvodov s maloletými deťmi	Priemerná dĺžka konania z povolených rozvodov (v mes.)
NR	2007	1 730	1 651	10	1 131	4,4
	2008	1 688	1 614	7	1 091	4,5
	2009	1 721	1 655	4	1 074	3,9
	2010	1 547	1 497	6	946	4,0
	2011	1 470	1 420	3	884	4,0
ZA	2007	1 413	1 343	6	948	7,7
	2008	1 564	1 495	7	1 045	6,4
	2009	1 543	1 491	7	1 058	6,0
	2010	1 463	1 431	5	944	6,0
	2011	1 383	1 317	4	894	6,0
BB	2007	1 733	1 621	22	1 095	4,6
	2008	1 737	1 623	16	1 088	4,1
	2009	1 629	1 523	17	991	4,0
	2010	1 576	1 468	19	958	4,0
	2011	1 447	1 379	4	885	4,0
	2011	1 286	1 240	5	804	6,0
SR	2007	13 048	12 174	87	7 994	6,8
	2008	13 412	12 675	71	8 281	6,2
	2009	13 415	12 671	71	8 155	5,8
	2010	12 731	12 015	50	7 627	5,0
	2011	11 767	11 012	30	7 012	6,0

Zdroj: Okresný súd Považská Bystrica

PRÍLOHA C:

Tabuľka č.3 - Prehľad o počte, spôsobe vybavenia návrhov na rozvod
a o priemernej dĺžke konania v SR (2007 – 2011)

Kraj	Rok	Počet vybavených návrhov	Počet rozvedených manželstiev	Počet zamietnutých návrhov	Počet rozvodov s maloletými deťmi	Priemerná dĺžka konania z povolených rozvodov (v mes.)
KE	2007	2 004	1 811	14	1 167	8,1
	2008	2 023	1 873	11	1 213	7,6
	2009	1 902	1 728	11	1 111	6,8
	2010	1 934	1 761	2	1 135	7,0
	2011	1 742	1 604	4	1 016	6,0
PO	2007	1 261	1 165	16	781	8,1
	2008	1 348	1 277	12	861	7,6
	2009	1 418	1 342	14	871	6,7
	2010	1 398	1 317	8	897	6,0
	2011	1 286	1 240	5	804	6,0
SR	2007	13 048	12 174	87	7 994	6,8
	2008	13 412	12 675	71	8 281	6,2
	2009	13 415	12 671	71	8 155	5,8
	2010	12 731	12 015	50	7 627	5,0
	2011	11 767	11 012	30	7 012	6,0

Zdroj: Okresný súd Považská Bystrica

PRÍLOHA D:

Tabuľka č.4 - Prehľad o počte došlých návrhov na rozvod na okresné sudy
v SR (2007 – 2011)

Rok	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE	SR
2007	2 178	1 982	1 454	2 039	1 761	2 028	1 515	2 475	15432
2008	2 195	1 874	1 703	1 901	1 815	2 065	1 508	2 351	15412
2009	2 163	1 998	1 645	1 789	1 705	1 837	1 711	2 240	15088
2010	2 208	1 778	1 646	1 914	1 711	1 883	1 659	2 173	14972
2011	2 081	1 730	1 555	1 797	1 783	2 128	1 619	2 264	14957

Zdroj: Okresný súd Považská Bystrica

Tabuľka č.5 - Prehľad o počte a spôsobe vybavenia návrhov na rozvod v SR
v roku 2011

Kraj	Počet vybavených návrhov	Spôsob vybavenia						Z rozvedených manželstiev bolo s maloletými deťmi	
		návrhu vyhovené		návrh zamietnutý		návrh vzatý späť		počet	%
		počet	%	počet	%	počet	%		
BA	1 555	1 515	97,43	1	0,06	33	2,12	855	56,44
TT	1 481	1 385	93,52	1	0,07	76	5,13	878	63,39
TN	1 403	1 242	88,52	8	0,57	137	9,76	796	64,09
NR	1 470	1 420	96,60	3	0,20	47	3,20	884	62,25
ZA	1 383	1 317	95,23	4	0,29	48	3,47	894	67,88
BB	1 447	1 379	95,30	4	0,28	60	4,15	885	64,18
PO	1 286	1 240	96,42	5	0,39	37	2,88	804	64,84
KE	1 742	1 604	92,08	4	0,23	111	6,37	1 016	63,34
SR	11767	11102	94,35	30	0,25	549	4,67	7 012	63,16

Zdroj: Okresný súd Považská Bystrica

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Meno autora: Iveta Pleváková

Odbor: Špeciálna pedagogika-Vychovávateľstvo

Forma štúdia: Kombinované

Názov práce: Rozvod a jeho vplyv na maloleté deti

Rok: 2013

Počet strán textu bez príloh: 60

Celkový počet strán príloh: 65

Počet titulov českých a slovenských použitých zdrojov: 28

Počet titulov zahraničných použitých zdrojov: 0

Počet internetových zdrojov: 8

Počet ostatných zdrojov: 0

Vedúci práce: PhDr. Ernest Kováč

